

THL:n monikulttuurisuuden asiantuntijaryhmä MONET edistämässä Suomen kulttuurisesti moninaisen väestön terveyttä ja hyvinvointia

Toimintakertomus 2017–2019

**Anu Castaneda, Sinikka Kytö ja THL:n monikulttuurisuuden
asiantuntijaryhmä MONET**

31.12.2019

Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)

Institutet för hälsa och välfärd

Finnish Institute for Health and Welfare

PL / PB / P.O. Box 30 • FI-00271 Helsinki, Finland

Puh/tel +358 29 524 6000

www.thl.fi/monet

THL:n monikulttuurisuuden asiantuntijaryhmä MONET
edistämässä Suomen kulttuurisesti moninaisen väestön terveyttä ja hyvinvointia

Toimintakertomus 2017–2019

Sisällysluettelo

1.	THL:n monikulttuurisuuden asiantuntijaryhmä MONET:in tausta ja missio	3
1.1	Toiminnan käynnistyminen THL:lla	3
1.2	Ryhmän tehtävät, tavoitteet ja visio	4
2.	MONET-ryhmän toiminnan rakenteet vuosina 2017–2019	5
2.1	THL:n sisäinen organisoituminen ja sisäinen viestintä	5
2.2	Kumppaniraadit ulkoisen yhteistyön rakenteena	6
2.3	Muut ulkoisen viestinnän rakenteet	7
3.	MONET-ryhmän toiminnan sisällöt vuosina 2017–2019	8
3.1	Tutkimme	8
3.2	Kehitämme	19
3.3	Vaikutamme	23
3.4	Valtavirtaistamme	29
4.	Kokemuksia MONET-ryhmän toiminnasta	31
4.1	Kokemuksia kumppaniraatilaailta	31
4.2	Kokemuksia MONET-ryhmäläisiltä ja THL:n johdolta	32
4.3	Kokemuksia MONET-ryhmän koordinaatiosta	32
5.	MONET-ryhmä tulevaisuudessa	34

1. THL:n monikulttuurisuuden asiantuntijaryhmä MONET:in tausta ja missio

Kulttuurinen moninaisuus ja sen yhtymäkohdat terveyteen ja hyvinvointiin on sekä tietotarpeena että THL:n osaamisalueena voimistunut merkittävästi 2010-luvulla (kuviot 1). Kun THL:n ensimmäinen Suomen ulkomaalaistaustaisen väestön terveyteen ja hyvinvointiin kohdistunut väestötutkimus toteutettiin vuosina 2010–2012, niin nyt, kymmenen vuotta myöhemmin, erilaisia tietolähteitä on jo lukuisia. Tarve kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämiselle ja huomioinnille näkyy myös esimerkiksi räjähtäneesti kasvaneessa määrässä erilaisia kehittämishankkeita, puhujapyyntöjä, työryhmä- ja yhteistyöpyyntöjä, lausunto- ja kommenttipyyntöjä, mediayhteistyöpyyntöjä ja vastaavia. Tiedontarve maahanmuuttoon ja kulttuuriin moninaisuuteen jatkaa edelleen kasvuaan, ja tähän laajaan tarpeeseen THL on pystynyt vastaamaan horisontaalisesti rakentuvan THL:n monikulttuurisuuden asiantuntijaryhmä MONET:in kautta.

Tässä toimintakertomuksessa kuvataan MONET-ryhmän toimintaa vuosilta 2017–2019 ja visioidaan ryhmän tulevaisuutta. Kunkin toiminnon kohdalla nimetään vastuutaho mahdollisia lisätietotarpeita varten, vaikka todellisuudessa monet toimet ovat toteutuneet yhteistyössä eri henkilöiden ja yksiköiden välillä. Tällä hetkellä, vuoden 2019 lopussa, THL on onnistunut selkeyttämään ja vahvistamaan osaamistaan ilmiön parissa ja tuomaan yhtäältä terveys- ja hyvinvointikeskusteluun kulttuurisen moninaisuuden ilmiökentän kysymyksiä, sekä toisaalta kulttuurisen moninaisuuden, maahanmuuton ja kotoutumisen keskusteluihin terveys- ja hyvinvointinäkökulmia. Myös jatkossa on tärkeää säilyttää ja tukea koordinoitua yhteistyötä niin laitoksen sisällä kuin yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden kanssa. Yhteistyö tuo vaikuttavuutta!

1.1 Toiminnan käynnistyminen THL:lla

Ennen vuotta 2015 THL:n työ maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden kentällä oli ollut pistemäistä, yksittäisistä hankkeista tai toiminnoista muodostuvaa. Ensimmäinen organisaatorakenteisiin tehty suurempi muutos ilmiöön liittyvän työn pitkäjänteistämiseksi ja vahvistamiseksi oli uuden, noin viisi henkilötyövuotta (osittain ulkopuolisella rahoituksella) sisältävän *Monikulttuurisuustiimin* perustaminen Hyvinvointiosaston Yhdenvertaisuus ja osallisuus -yksikköön vuoden 2015 organisaatiouudistuksen yhteydessä. Vuoden 2019 lopussa Monikulttuurisuustiimissä työskentelee toistakymmentä työntekijää (valtaosin ulkopuolisella rahoituksella) maahanmuuttoa ja kulttuurista moninaisuutta koskevan tutkimuksen, kehittämisen ja vaikuttamisen tehtävissä.

Vuonna 2016 Monikulttuurisuustiimi sai tehtäväkseen valmistella THL:lle toimintasuunnitelman suuntaamaan, selkeyttämään ja vahvistamaan THL:ssä tehtävää maahanmuuttoa ja kulttuurista moninaisuutta koskevaa työtä. Tarkoituksena oli tiivistää laitoksen sisäistä yhteistyötä ilmiön parissa sekä vahvistaa THL:n profiloitumista terveyden ja hyvinvoinnin sekä kulttuurisen moninaisuuden leikkauskohdan asiantuntijana. Toimintasuunnitelma tuki THL:n silloisen strategian Eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen -vaikuttavuustavoitteen toimeenpanoa.

Toimintasuunnitelman kokoaminen alkoi vuonna 2016 kartoittamalla THL:n osastoilla ja yksiköissä tehtävää ilmiöön liittyvää työtä ja haravoimalla laitoksesta ilmiön parissa työskenteleviä tai aiheesta kiinnostuneita asiantuntijoita ryhmän jäsenistöksi. Asiantuntijoiden tunnistaminen tapahtui sekä linjajohtoisesti läpi koko organisaation että epämuodollisia reittejä pitkin. Toimintasuunnitelma laadittiin vuoden 2016 aikana yhteiskehittämisprosessina tunnistettujen asiantuntijoiden, linjajohdon ja viestinnän kanssa. Myös sidosryhmiä ja asiakkaita kuultiin ja osallistettiin toiminnan suunnitteluun.

Yhteiskehittämisen lopputuloksena syntyi toimintasuunnitelma *Monikulttuurisuus on yhdenvertaisuutta – THL:n toimintasuunnitelma monikulttuurisen väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 2016–2019*, joka sisälsi MONET-ryhmän ja sen toiminnan rakenteiden kuvauksen sekä työskentelyn sisällölliset päämäärät: 1) tutkimme, 2)

kehitämme, 3) vaikutamme, 4) valtavirtaistamme. Vuoden 2016 lopussa THL:n johtoryhmä käsitteli toimintasuunnitelman, hyväksyi sen, ja nimesi THL:n monikulttuurisuuden asiantuntijaryhmä MONET:in toimimaan määräajaksi vuosille 2017–2019.

Kuvio 1. THL:n maahanmuuttoon ja kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvän työn vahvistumisen vuosikymmen.

1.2 Ryhmän tehtävät, tavoitteet ja visio

MONET-ryhmän keskeisimpinä tehtävinä on 1) vahvistaa THL:n osaamista ja tutkimus-, kehittämis- ja vaikuttamistoimintaa kasvavasti tärkeän maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden ilmiökentällä, 2) tukea maahanmuuttoa ja kulttuurista moninaisuutta koskevaa tiedonkulkua ja aitoa, horisontaalista yhteistyötä laitoksen sisällä, 3) valtavirtaistaa maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden kysymyksiä läpi koko THL:n toiminnan, sekä 4) tehostaa ja eheyttää laitoksen ulkopuolisiin sidosryhmiin ja asiakkaisiin suuntautuvaa toimintaa ja yhteistyötä.

Ryhmän työn lopullisena tavoitteena on kaventaa väestössä esiintyviä, syntyperään tai etniseen vähemmistötaustaan liittyviä terveys- ja hyvinvointieroja. Tavoitteena on, että Suomen väestössä jokaisella olisi mahdollisuus elää mahdollisimman tervettä ja hyvinvoivaa elämää.

Moniin muihin maihin verrattuna Suomi on ollut jäljessä syntyperään tai etnisyyteen liittyvän terveys- ja hyvinvointitiedon tuottamisessa, tiedolla vaikuttamisessa ja palvelujärjestelmän kehittämisessä huomioimaan kulttuurista moninaisuutta. MONET-ryhmän visiona on toimia kulttuurisen moninaisuuden ja terveyden ja hyvinvoinnin ilmiökenttien leikkauskohdan globaalina huippuasiantuntijana.

2. MONET-ryhmän toiminnan rakenteet vuosina 2017–2019

MONET-ryhmän toimintaa on ryhdytetty selkeillä rakenteilla ja toimintakäytännöillä (kuvio 2). Vaikka suurin osa MONET-ryhmän sisällöllisestä toiminnasta tapahtuu yksiköissä, on MONET-ryhmällä tiettyjä yhteisiä sisäisen ja ulkoisen organisoitumisen rakenteita ja sisäisen ja ulkoisen viestinnän muotoja.

2.1 THL:n sisäinen organisoituminen ja sisäinen viestintä

Ryhmän koordinoitavastuu on Hyvinvointiosaston Yhdenvertaisuus ja osallisuus -yksikössä toimivan Monikulttuurisuustiimin sisältä nimetyllä MONET-koordinaatioryhmällä. Tähän koordinaatioryhmään kuuluu Monikulttuurisuustiimin vetäjä (MONET-ryhmän puheenjohtaja), tiimin erikoissuunnittelija (MONET-ryhmän asiantuntijasihteeri) sekä viisi tiimissä työskentelevää tutkimus-/projektipäällikköä (MONET-ryhmän jäseniä). He toteuttavat MONET-ryhmän koordinaatiotyötä perustyoisä ohella. Koordinaatioryhmä kokoontuu noin joka toinen viikko ja vastaa MONET:in rakenteiden toiminnasta ja ylläpidosta, MONET:in sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä sekä yleisesti MONET:in toiminnan kehittämisestä.

Vuoden 2019 lopussa MONET-ryhmässä on edustettuna THL:n kaikki osastot ja 29 yksikköä. Jäseninä on yhteensä 54 THL:n työntekijää (ei sis. vierailevia tutkijoita). Jäsenten työskentelypanos maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden ilmiökentällä on vaihdellut täysipäiväisesti ilmön parissa työskentelystä toiminnan satunnaiseen seuraamiseen muun työn ohella.

Kuvio 2. MONET-ryhmän organisoituminen.

MONET-asiantuntijaryhmä on kokoontunut toimintakautensa aikana neljästi vuodessa. Kokousten tavoitteina on ollut ennen kaikkea vaihtaa ajankohtaista tietoa ja tunnistaa yhteistyön pintoja yksiköiden välillä (esim. käynnissä oleva ja tuleva toiminta ja hankkeet, tulevat rahoitushaut), kasvattaa yhteistä osaamista maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden ilmiökentästä (esim. alustukset ajankohtaisista teemoista, terminologiasta ja hyvistä käytännöistä), sekä suunnitella ja kehittää ryhmän yhteistä toimintaa (esim. verkkosivuilla viestiminen).

Kokousten lisäksi tärkein sisäinen tiedonvaihtokanava on ollut ryhmän sähköpostilista, jossa on matalalla kynnyksellä vaihdettu tietoa ajankohtaisista asioista, etsitty talon sisältä asiantuntemusta ja delegoitu erilaisia

pyyntöjä. Ryhmällä on myös laitoksen Intranet-Terhoon rakennettu työskentelytila, johon muun muassa arkistoidaan kokouspöytäkirjat ja kootaan toimintasuunnitelmien ja -kertomusten materiaalit. Ryhmän toimintaa seurattiin toimintakertomuksen muodossa sekä ensimmäiseltä toimintavuodelta 2017 että tämän toimintakertomuksen muodossa koko kolmivuotiskaudelta. Lisäksi ryhmä on tiedottanut toiminnastaan laitostasoisesti muun muassa THL-torstaissa, vuosittain Terho-uutisten muodossa sekä yksikkökokousvierailuilla.

MONET-ryhmän jäsenet 31.12.2019 (pl. vierailevat tutkijat):

Anu Castaneda (HYVO/HYDE), pj.	Lars Leemann (HYVO/HYDE)	Topi Turunen (TETO/TEIR)
Sinikka Kytö (HYVO/HYDE), siht.	Tuovi Hakulinen (HYVO/HYLA)	Kaisa Kontunen (TETO/TEIR)
Saida Mäki-Penttilä (HYVO/HYDE), siht.	Mimmi Koukkula (HYVO/HYLA)	Outi Lyytikäinen (TETO/TEIR)
Shadia Rask (HYVO/HYDE), koord.	Reija Klemetti (HYVO/HYLA)	Niina Häkälä (TIPO/TIRA)
Natalia Skogberg (HYVO/HYDE), koord.	Martta October (HYVO/HYLA)	Mika Gissler (TIPO/TITI)
Hannamaria Kuusio (HYVO/HYDE), koord.	Persephone Doupi (HYVO/HYVI)	Anna-Marie Grouev (JOHO/JOKA)
Johanna Mäki-Opas (HYVO/HYDE), koord.	Ulla Korpilahti (HYVO/HYVI)	Minna Sinkkonen (JOHO/JOKE)
Ferdinand Garoff (HYVO/HYDE), koord.	Salla Sainio (JARO/JARE)	Eeva-Liisa Kallonen (JOHO/JOVI)
Katri-Leena Mustonen (HYVO/HYDE)	Eeva Nykänen (JARO/JARE)	Heli Kuusipalo (KETO/KEDE)
Awa Ahmed Haji Omar (HYVO/HYDE)	Timo Kauppinen (JARO/JASI)	Katja Wikström (KETO/KEDE)
Anna Seppänen (HYVO/HYDE)	Tarja Heponiemi (JARO/JASU)	Venla Lehti (KETO/KEMI)
Sanna Nykänen (HYVO/HYDE)	Laura Hietapakka (JARO/JASU)	Airi Partanen (KETO/KEPA)
Eero Lilja (HYVO/HYDE)	Kristiina Manderbacka (JARO/JASU)	Johanna Järvinen-Tassopoulos (KETO/KEPA)
Laura Somersalo (HYVO/HYDE)	Maria Vaalavuo (JARO/JATE)	Päivikki Koponen (KETO/KERE)
Misha Henriksson (HYVO/HYDE)	Kirsi Liitsola (TETO/TEAM)	Jouni Tuomisto (KETO/KERE)
Noora Ristiluoma (HYVO/HYDE)	Taneli Puumalainen (TETO/TEIR)	Joonas Pelttonen (VAPO/VAME)
Anneli Weiste-Paakkanen (HYVO/HYDE)	Paula Tiittala (TETO/TEIR)	Jukka Palo (VAPO/VAOG)
Satu Jokela (HYVO/HYDE)	Elina Seppälä (TETO/TEIR)	Merja Mikkola (VAPO/VAPY)

2.2 Kumppaniraadit ulkoisen yhteistyön rakenteena

Yhteistyö ja vuorovaikutus THL:n ulkopuolisten kumppanien kanssa on ollut tärkeää MONET:in toiminnassa toimintasuunnitelman valmistelun lisäksi koko kolmivuotisen toimintakauden ajan. MONET-ryhmän aloittaessa toimintansa vuonna 2017 jo toimintasuunnitelman laatimisen yhteydessä kuulluista ulkopuolisista kumppaneista muodostettiin niin kutsuttu kumppaniraati tukemaan MONET-ryhmän työtä. Kumppaniraatirakenteen tavoitteena on kohdata kumppaneita ja asiakkaita säännöllisesti vastavuoroisen tiedonvaihdon, kuulemisen ja toiminnan kehittämisen merkeissä.

Kolmivuotiskauden aikana kumppaniraatitoimintaa kehitettiin ennen kaikkea jakamalla kumppaniraati kolmeen temaattiseen osaan palvelemaan entistä paremmin kahdensuuntaista yhteistyötä kumppanien kanssa. Nämä kolme kumppaniraatia muodostuvat maahanmuuttoasioiden kumppaniraadista, romaniasioiden kumppaniraadista, sekä saamelaisasioiden kumppaniraadista, joista viimeinen on vasta perustamisvaiheessa. Myös muita kumppaniraatien kehittämiskohtia on havaittu, esimerkiksi ulottamaan kumppaniraatitoiminta vielä vahvemmin viimesijaisiin asiakkaisiin eli kohderyhmään, sekä vahvistaa rodullistettujen suomalaisten temaa kumppaniraatirakenteessa.

Kumppaniraadit ovat kokoontuneet vähintään kerran vuodessa ennen kaikkea tiedonvaihdon tarkoituksessa. Kokoontumisten lisäksi kumppaniraatiyhteistyö toteutuu myös sähköpostilistan kautta esimerkiksi tiedotuksessa tai toivottaessa raatien nopeita näkemyksiä joihinkin THL:n toimiin, kuten tutkimusten kyselylomakkeisiin.

Maahanmuuttoasioiden kumppaniraati

Julkisella, yksityisellä ja kolmannella sektoreilla toimivista maahanmuuttotyön asiantuntijoista muodostettu kumppaniraati on kokoontunut vuodesta 2017 alkaen kerran vuodessa kalenterivuoden alussa. Kokouksissa on

esitelty MONET-ryhmän edellisen toimintavuoden sisältöjä, alkavan toimintavuoden suunnitelmia sekä vaihdettu tietoja ajankohtaisista asioista ja kehitetty yhteistyötä.

Maahanmuuttoasioiden kumppaniraadin jäsenet:

Sosiaali- ja terveysministeriö: Viveca Arrhenius
Työ- ja elinkeinoministeriö: Anne Alitolppa-Niitamo
Maahanmuuttovirasto: Olli Snellman
Opetushallitus: Leena Nissilä
Kuntaliitto: Anu Wikman-Immonen/Hannele Häkkinen
Helsingin kaupunki (Maahanmuuttoyksikkö): Sari Karisto
Helsingin kaupunki (Tietokeskus): Pasi Saukkonen
Espoon kaupunki: Teemu Haapalehto
Vantaan kaupunki: Hannele Lautiola
Työterveyslaitos: Barbara Bergbom
Tilastokeskus: Tarja Nieminen
Siirtolaisuusinstituutti: Tuomas Martikainen

Helsingin yliopisto: Lotta Haikkola
Helsingin diakonissalaitos: Tuija Åstedt/Mika Paasolainen
Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM): Julia Jänis
Väestöliitto: Mina Zandkarimi
Moniheli: Maria Virolainen
Global Clinic: Meri Korniloff
Monikanaiset ry: Jenni Tuominen
Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry: Ville Elonheimo
Arfcon Oy: Husein Muhammed
Suomen Punainen Risti: Saara Aakko
Lääkärin Sosiaalinen Vastuu ry: Merja Metsä-Heikkilä

Romaniasioden kumppaniraati

Jo vuonna 2017 perustettiin myös romaniasioden kumppaniraati tukemaan THL:n romanityön vahvistumista. Vuonna 2018 kumppaniraadilla oli erityisen tärkeä rooli THL:n toteuttaman Romanian hyvinvointitutkimuksen eri vaiheiden tukijana, jolloin työpajamuotoisia kokouksia pidettiin neljä. Vuonna 2019 romaniasioden kumppaniraati kokoontui syksyllä ja kokouksessa esiteltiin kuluneen toimintavuoden sisältöjä, kehitettiin yhteistyön puitteita, suunniteltiin tulevien vuosien sisältöjä ja vaihdettiin ajankohtaisia tietoja.

Romaniasioden kumppaniraadin jäsenet:

Sosiaali- ja terveysministeriö: Sarita Friman/Henna Huttu/Leena Rautanen-Muhli
Etelä-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta: Taito Lehmusta, Malla Laiti
Itä-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta & Savonlinnan Seudun Romanilähetys ry: Ossi Blomerus
Lounais-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta, Jyväskylän kaupungin romanityöryhmä: Armas Hagert
Pohjois-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta: Henry Lindgren
Pohjois-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta, Kajaanin kaupungin alueellinen romanityöryhmä: Ramona Grönstrand
Suomen Romanityöryhmä: Päivi Majaniemi, Anna-Maria Viljanen, Jussi Pajujoja
Romaninuorten neuvosto: Dimitri Lindgren
Helsingin kaupunki & Helsingin yliopisto: Marko Stenroos
Helsingin diakonissalaitos: Mertsä Ärling
Lakeuden romanit ry: Jari Stenroth

Saamelaisasioden kumppaniraati

Saamelaisasioden kumppaniraadin perustamista on THL:n osalta suunniteltu ja perustamisen tiimoilta ollaan sovittu Saamelaiskäräjien kanssa tammikuulle 2020 tapaaminen Inarissa. Tässä yhteydessä kumppaniraadin käynnistymisestä keskustellaan sekä sovitaan perustamiseen liittyvistä seuraavista mahdollisista askeleista.

2.3 Muut ulkoisen viestinnän rakenteet

Suurin osa ulkoisesta viestinnästä on tapahtunut MONET-ryhmän jäsenten toimesta osana MONET:in sisällöllisiä tehtäviä (kts. luku 3.3). MONET:in koordinaatioryhmä on kuitenkin toteuttanut joitain keskeisiä ulkoisen viestinnän rakenteita tukemaan ilmiön yhtenäistä, laitosasista viestintää.

Keskeisin ulkoisen viestinnän väylä on ollut Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus -verkkosivut (thl.fi/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus), jonne on koottu keskitetysti tietoa ja ajankohtaisia asioita MONET-ryhmän jäsenten kautta. Sosiaalisen median kanavista MONET-ryhmällä on ollut käytössään tilit Twitterissä (@thlMONET) ja Facebookissa (Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus THL). Lisäksi joka kevät on järjestetty vuotuinen MONET-seminaari yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, jonka tarkoituksena on ollut

keskitetysti levittää THL:n tuottamaa uutta tietoa sekä kuulla yhteistyökumppaneita ja asiakkaita ja verkostoitua heidän kanssaan.

MONET-rakenteesta viestimiseksi tehtiin paperinen esite vuonna 2017 ja lyhyt esittelyvideo vuonna 2019 yhteistyössä THL:n keskitetyn viestinnän kanssa (thl.fi/monet).

3. MONET-ryhmän toiminnan sisällöt vuosina 2017–2019

Vuonna 2016 laaditussa toimintasuunnitelmassa työskentelyn päämäärät ryhmiteltiin tutkimuksen, kehittämisen, vaikuttamisen ja valtion erityispalveluiden (myöh. valtavirtaistaminen) alle. Näiden päämäärien mukaisesti ne esitetään myös tässä toimintakertomuksessa.

3.1 Tutkimme

Vuonna 2016 asetettu päämäärä I: Monikulttuurisesta väestöstä on tuotettu tutkimustietoa ja sen terveyttä ja hyvinvointia seurataan osana koko väestön terveyden ja hyvinvoinnin seurantaa.

Toimintakauden aikana MONET-ryhmän uuden tiedon tuottaminen ja tietopojan vahvistaminen on ollut aktiivista ja monipuolista. Uusia määrällisiä ja laadullisia aineistoja on kerätty, monien koko väestöä koskevien tiedonkeruiden suunnittelussa on huomioitu kulttuurinen moninaisuus aikaisempaa paremmin, ja olemassa olevista aineistoista on laadittu runsaasti tieteellisiä artikkeleja, konferenssiesityksiä, opinnäytetöitä ja muita kirjoituksia. Tutkimus on ollut kattavaa pitäen sisällään muun muassa terveyden ja hyvinvoinnin eri osa-alueita, palvelunäkökulmia, erityistarpeita, ammattilaisten osaamisen näkökulmia sekä tutkimusmetodiikkaa. Tutkimuksen pääpaino on ollut ulkomaista syntyperää olevassa väestössä (sisältäen myös mm. turvapaikanhakijat), ja jossain määrin myös Suomen romaniväestössä. Aihealueita, jotka ovat vielä pitkälti tutkimatta ja vailla tietopohjaa, ovat esimerkiksi Suomen saamelaisväestön, Suomen paperittoman väestön ja Suomen värillisen/rodullistetun väestön terveys ja hyvinvointi.

Määrän ohella tutkimuksen laadusta kertovat muun muassa vuonna 2018 Sosiaalilääketieteen yhdistyksen myöntämä Seppo Aro -palkinto ansiokkaasta Sosiaalilääketieteellisessä Aikakauslehdessä julkaistusta artikkelista (Rask ym. 2016: Työttömistä maahanmuuttajista suuri osa on työkykyisiä ja työhaluisia) sekä vuonna 2019 Väestöliiton myöntämä Väinö Kanniston tunnustuspalkinto parhaasta väestötieteellisestä kuolleisuus- ja terveystutkimuksen opinnäytteestä (Rask 2019).

Alla esitetään keskeisimpiä tutkimuksellisia aikaansaannoksia vuosilta 2017–2019.

Tutkimusaineistot ja niiden kansallinen peruserä

THL on toteuttanut yhteensä kuusi väestötutkimuksellista erillistiedonkeruuta, koska toistaiseksi tietotuotanto ei koko väestöön kohdistuvissa tiedonkeruissa ole ollut riittävän kattavaa tuottaakseen riittävän monipuolista, luotettavaa tietoa. Erillistiedonkeruista viisi on kohdistunut Suomen ulkomaista syntyperää olevaan väestöön (ml. yksi turvapaikanhakijoihin) ja yksi Suomen romaniväestöön. Näistä aineistoista vanhimpiakin käytetään edelleen aktiivisesti syventävän tutkimustiedon tuottamiseen, sillä aineistot ovat laadukkaita ja ainutlaatuisia kansainväliselläkin mittakaavalla. Aineistoja (pl. EtnoKids-aineisto) ja niiden siirtämistä yhteistyökumppanien käyttöön hallinnoi HYDE/Monikulttuurisuustiimi. Kaikki nämä aineistot peruseräportointeineen osoittavat

merkittäviä syntyperän tai etnisen vähemmistötaustan mukaisia terveys- ja hyvinvointieroja Suomen väestössä, ja motivoivat vahvasti kaikkea ilmiön tutkimus-, kehittämis-, vaikuttamis- ja valtavirtaistamistoimintaa.

- Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimus (Maamu) tutki 18–64-vuotiaiden venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisten terveyttä ja hyvinvointia haastattelu- ja terveystarkastustutkimuksella vuosina 2010–2012. (Castaneda/HYDE)
 - Perusraportti: Castaneda ym. (2012). Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Tutkimus venäläis-, somalialais- ja kurditaustaisista Suomessa. Raportti, 61. THL:n julkaisuja.
- EtnoKids-hanke selvitti Maamu-tutkimuksen otokseen kuuluneiden pääkaupunkiseutulaisten venäläis-, somali- ja kurditaustaisten perheiden 13–16-vuotiaiden nuorten terveyttä ja hyvinvointia haastattelu- ja terveystarkastustutkimuksella vuosina 2011–2012. (Wikström/KEDE)
 - Perusraportti: Wikström ym. (2014). Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi. Tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista. Työpäpaperi, 17. THL:n julkaisuja.
- Ulkomaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimus (UTH) selvitti 15–64-vuotiaiden ulkomaista syntyperää olevien terveyttä ja hyvinvointia haastattelututkimuksella vuonna 2014. Yhteisestä aineistonkeruusta vastasi Tilastokeskus. (Castaneda/HYDE)
 - Perusraportti: Castaneda ym. (2015). Ulkomaalaistaustaisten psyykkinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus 2014 (UTH). Työpäpaperi, 18. THL:n julkaisuja.
 - Perusraportti: Nieminen ym. (2015). Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014. Väestö. Tilastokeskuksen julkaisuja.
- Romanian hyvinvointitutkimus (Roosa) selvitti Suomen romaniväestön terveyttä ja hyvinvointia haastattelu- ja terveystarkastustutkimuksella vuosina 2017–2018. (Kuusio/HYDE)
 - Perusraportti: Weiste-Paakkanen ym. (2018). Suomen romaniväestön osallisuus ja hyvinvointi. Romanian hyvinvointitutkimus Roosan perustulokset 2017–2018. Raportti, 15. THL:n julkaisuja.
- Turvapaikanhakijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus (TERTTU) selvitti juuri Suomeen saapuneiden turvapaikanhakija-aikuisten ja -lasten terveyttä ja hyvinvointia haastattelu- ja terveystarkastustutkimuksella vuonna 2018. (Skogberg/HYDE)
 - Perusraportti: Skogberg ym. (2019). Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointi. Tutkimus Suomeen vuonna 2018 tulleista turvapaikanhakijoista. Raportti, 12. THL:n julkaisuja.
- Ulkomailla syntyneiden hyvinvointitutkimus (FinMonik) selvittää kyselytutkimuksella (internet/postikysely ja täydentävät puhelinhaastattelut) ulkomailla syntyneen aikuisväestön terveyttä ja hyvinvointia vuosina 2018–2019. (Kuusio/HYDE)
 - Aineisto on kerätty vuosien 2018–2019 aikana ja tulosten perusraportti julkaistaan vuoden 2020 alussa.

Erillistutkimusten lisäksi on enenevässä määrin pyritty sisällyttämään ulkomaalaistaustaisten ja kieli- ja kulttuurivähemmistöjen terveyden ja hyvinvoinnin väestötutkimuksellista seurantaa myös osaksi THL:n koko väestöön kohdistuvia aineistonkeruita ja koko väestön terveyden ja hyvinvoinnin seurantaa. Tämä työ on vielä kesken ja vaatii lisää panostusta tulevaisuudessa. Linjassa erillistutkimusten kanssa tulokset syntyperän mukaisista terveys- ja hyvinvointieroista ovat olleet selviä.

- Kouluterveyskyselyssä on vuodesta 2013 lähtien kysytty ulkomaista syntyperää osana muita taustakysymyksiä, ja osa tuloksia on raportoitu myös syntyperän mukaan. (Klemetti/HYLA)
- FinLapset-kyselytutkimuksen pilottitutkimus Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) tehtiin vuonna 2017 kuuden maakunnan alueella, jossa kysyttiin syntyperää osana muita taustakysymyksiä. (Klemetti/HYLA)
- MONET-ryhmä on osallistunut aktiivisesti uusia aineistonkeruita suunnittelevaan keskusteluun THL:ssa (mm. Väestön terveyden ja hyvinvoinnin seurannan kehittämistyö, VTHR) ja korostanut tarvetta ulkomaista syntyperää olevien ja etnisten vähemmistöjen terveyden ja hyvinvoinnin säännölliseen seurantaan osana THL:n pysyvää väestön terveyden ja hyvinvoinnin seurantajärjestelmää. VTHR-työskentelyssä on ehdotettu sekä kohdennettua pysyvää tiedonkeruuta ulkomaista syntyperää oleville, turvapaikanhakijoille, saamelaisille ja romaneille, että syntyperäkysymyksen sisällyttämistä koko väestölle suunnattujen tiedonkeruiden taustakysymyksenä. (Castaneda/HYDE)

Lisäksi on kerätty monia muita määrällisiä ja laadullisia tutkimusaineistoja:

- Pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallisessa kehittämishankkeessa (PALOMA) kerättiin vuonna 2017 laadullinen haastatteluaineisto pakolaisilta, turvapaikanhakijoilta ja pakolaisten kanssa työtä tekeville ammattilaisilta pakolaisten mielenterveyden edistämisestä ja sen ongelmakohdista. (Mäki-Opas/HYDE)
- Osaavan työvoiman varmistaminen sote-murroksessa -hankkeessa (COPE) kerättiin vuonna 2017 aineistot ulkomaalaistaustaisista lääkäreistä ja hoitajista (Monikulttuurinen lääkärintyö ja Monikulttuurinen hoitajantyö -kyselyt), sekä vertailuaineisto hoitajista. (Heponiemi/JASU)
- StopDia-hankkeessa kerättiin vuosina 2017–2018 maahan muuttaneiden fokusryhmähaastatteluilla kokemuksia ja käsityksiä terveydenhuollon tarjoamasta terveysneuvonnasta. (Lindström/KEDE)
- Osana turvapaikanhakijoiden alkuterveystarkastuksen valtakunnallista kehittämishanketta (TERTTU) kerättiin vuosina 2018–2019 laadullinen haastatteluaineisto turvapaikanhakijoilta, terveydenhoitajilta, tutkimushoitajilta sekä viranomaisilta tarpeista alkuterveystarkastuksen tekemiseen ja kokemuksista väestötutkimukseen osallistumisesta. (Skogberg/HYDE)
- Osana äitiys- ja lastenneuvolan sekä kouluterveydenhuollon valtakunnallista seuranta-aineistoa vuonna 2017 kysyttiin maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden määrää kyseisissä palveluissa sekä henkilöstön osaamista kulttuurisesta moninaisuudesta. (Hakulinen/HYLA)
- Vuoden 2019 Päihdetapauskannassa käytettävässä anonyymissä kyselylomakkeessa kysyttiin ensimmäistä kertaa taustamaata. (Partanen/KEPA)
- Vuosina 2018–2019 kerättiin Väkivaltaisen ekstremismin ja radikalisoitumisen havaitseminen ja tiedontarve sosiaali- ja terveydenhuollossa -kyselytutkimuksen aineisto. (Mikkola/VAPY)
- Vuosina 2019–2025 toteutettavassa DigiIN-hankkeessa, jossa uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukulttuuria, pyritään saamaan parempia sähköisiä palveluja kaikille ja ehkäisemään haavoittuvassa asemassa olevien syrjäytymistä. Yhden työpaketin teemana on ”Digitalisaation haasteet monikulttuurisessa yhteiskunnassa”, jossa tutkitaan kyselyaineiston avulla, miten venäjänkieliset, ikääntyneet maahanmuuttajat käyttävät digiteknologioita ja -palveluita sekä selvitetään digitaalisten terveys- ja hyvinvointipalveluiden käytön esteitä ja mahdollisia tukikeinoja niiden käyttöön maahanmuuttotautiaustaisille nuorille, työikäisille ja ikäihmisille. (Heponiemi/JASU)

Uudessa tietotuotannossa on hyödynnetty myös rekisteritietoaineistoja, joko sellaisinaan tai yhdistettyinä väestötutkimusaineistoihin:

- Teematietosivusto kotoutumisen seurantaan -hankkeessa ulkomaalaistaustaisen väestön terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia indikaattoritietoja tuotettiin Tilastokeskuksen sekä THL:n Avohilmo-rekisteriaineistoista vuonna 2017 Terveystietojen.fi-palveluun. (Wikström/KEDE)
- Syntyneiden lasten rekisteri ja raskaudenkeskeyttämisrekisteri on yhdistetty vuonna 2017 Tilastokeskuksen taustatietoihin mahdollistaen ulkomaista syntyperää olevien tarkastelun. (Gissler/TITl)
- Suomessa asuvien maahanmuuttajien mielenterveys -hankkeessa THL:n, Kelan ja Tilastokeskuksen rekisterejä on yhdistetty mahdollistaen ulkomaista syntyperää olevien tarkastelun. (Lehti/KEMI)
- Osana TERTTU-hanketta on käytetty Mediatri-järjestelmästä saatavia turvapaikanhakijoiden terveystietoja vuonna 2017. (Tiittala/TEIR)
- Useita rekisteritietoaineistoja on yhdistetty Maamu-, UTH-, Roosa-, TERTTU- ja FinMonik -erillistutkimusten aineistoihin, mikä avaa rekisteriseurannan kautta laajat jatkotutkimusmahdollisuudet. (Lilja/HYDE)

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten kansantaudeista ja niiden riskitekijöistä, toimintakyvystä ja koetusta terveydestä

Nämä tutkimukset ovat tuottaneet monipuolista uutta tietoa erityisesti Suomen väestössä vallitsevista syntyperän mukaisista terveyseroista. Suuria eroja Suomen koko väestöön nähden on tunnistettu useissa keskeisimpien

kansantautien riskitekijöissä, mikä on korostanut tarvetta kehittää ja arvioida eri ulkomaalaistaustaisten ryhmien erilaisia tarpeita vastaavia terveydenedistämistoimia. Esimerkiksi ylipainoisuuden ja lihavuuden on todettu olevan muuta väestöä yleisempää somalialaistaisilla naisilla ja kurditaustaisilla miehillä ja naisilla. Tutkimuksissa on havaittu myös esimerkiksi antropometristen mittareiden heikompi tarkkuus määrittää somalialais- ja kurditaustaisten tyyppin 2 diabetestapauksia, mikä herättää epäilyn nykyisin käytössä olevien diabetesriskin arviointityökalujen validiteetista ulkomaalaistaustaisen väestön riskien arvioinnissa. Myös koetun terveyden on todettu monissa ulkomaalaistaustaisissa ryhmissä olevan heikompi kuin muulla väestöllä.

Vertaisarvioidut artikkelit:

1. Castaneda ym. (2017). Suomen ulkomaalaistaustaisen väestön terveyden edistämiseen liittyy erityiskysymyksiä. *Duodecim*, 133, 993–1001.
2. Castaneda ym. (2017). Suomen ulkomaalaistaustaisen väestön terveys. Teoksessa: Karvonen ym. (toim.) *Terveyssosiologian linjoja*. Gaudeamus, 227–42.
3. Kinnunen ym. (2018). Overweight and abdominal obesity in women of childbearing age of Russian, Somali and Kurdish origin and the general Finnish population. *Journal of Public Health*, 40, 262–70.
4. Lehti ym. (2017). Mortality and causes of death among the migrant population of Finland in 2011–13. *European Journal of Public Health*, 27, 117–23.
5. Skogberg ym. (2017). Contribution of sociodemographic and lifestyle-related factors to the differences in metabolic syndrome among Russian, Somali and Kurdish migrants compared with Finns. *International Journal of Cardiology*, 232, 63–9.
6. Skogberg ym. (2018). Which anthropometric measures best indicate type 2 diabetes among Russian, Somali and Kurdish origin migrants in Finland? A cross-sectional study. *BMJ Open*, 8, e019166.
7. Skogberg ym. (2018). Overweight and obesity among Russian, Somali, and Kurdish origin populations in Finland. *Finnish Yearbook of Population Research*, 53, 73–88.
8. Skogberg ym. (2019). The association between anthropometric measures and glycated haemoglobin (HbA1c) is different in Russian, Somali and Kurdish origin migrants compared with the general population in Finland: a cross-sectional population-based study. *BMC Public Health*, 19, 391.

Opinnäytetyöt:

1. Adam (2017). Ylipainon ja lihavuuden esiintyvyys ja yhteydet taustatekijöihin venäläis-, somali- ja kurditaustaisilla maahanmuuttajilla Suomessa. Pro gradu. Tampereen yliopisto.
2. Agafonova (2017). The association between BMI, waist-to-height ratio and blood pressure in Russian, Somali and Kurdish migrants residing in Finland. Pro gradu. Tampereen yliopisto.
3. Hepola (2017). Maahanmuuttajien elintapojen yhteys suunterveyteen. Pro gradu. Helsingin yliopisto.
4. Rask (2018). Diversity and health in the population : Findings on Russian, Somali and Kurdish origin populations in Finland. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.
5. Skogberg (2019). Cardiovascular risk factors among Russian, Somali and Kurdish origin populations in Finland. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Halme ym. (2017). Ulkomaista syntyperää olevien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyssä vuonna 2017. Tutkimuksesta tiiviisti, 26. THL:n julkaisuja.
2. Skogberg (2019). Terveys on onnistuneen kotoutumisen edellytys. *Lectio Praecursoria*. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 56, 155–6.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Henriksson ym. (2018). Supporting integration through better evaluation of functioning: findings from the mobiTARMO-project in Finland. World Congress on Migration, Ethnicity, Race and Health, Edinburgh.
- Henriksson (2018). Digitaaliset menetelmät kotouttamisen tukena – Toimintakyvyn arviointi sähköisesti ja kulttuurisensitiivisesti. Sosiaalilääketieteen päivät, Helsinki.
- Henriksson ym. (2019). Creating national guidelines for assessing functional and work capacity of recently settled persons. European Public Health Conference, Marseille.
- Rask ym. (2017). Explanations for health differences in Russian, Somali and Kurdish origin migrants in Finland. European Public Health Conference, Tukholma.
- Seppänen ym. (2017). The well-being of young people with an immigrant background in Finland, School Health Promotion Study 2015. Nordic Public Health Conference, Aalborg.
- Skogberg ym. (2017). Which anthropometric measures best indicate the risk for type 2 diabetes among migrants in Finland? European Public Health Conference, Tukholma.
- Skogberg ym. (2019). Health of asylum seeker children in Finland: a total population health examination survey (TERTTU). European Public Health Conference, Marseille.
- Skogberg ym. (2019). The health of asylum seekers in Finland: a total population health examination survey (TERTTU). European Public Health Conference, Marseille.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten infektiosairauksista ja rokottamisesta

Nämä tutkimuksen ovat osoittaneet esimerkiksi tiettyjen infektiosairauksien korkean esiintyvyyden ulkomaalaistaustaisella väestöllä sekä puutteita infektiosairauksiin liittyvissä tiedoissa.

Vertaisarvioidut artikkelit:

1. Giambi ym. (2019). Immunisation of migrants in EU/EEA countries: policies and practices. *Vaccine*, 37, 5439–51.
2. Hussein ym. (2018). Tuberculosis knowledge, attitudes and practices: a cross-sectional study in the Somali population living in Finland. *European Journal of Public Health*, 29, 449–52.
3. Hussein ym. (2018). Mitä Suomen somaliväestö tietää tuberkuloosista? *Suomen Lääkärilehti*, 73, 146–7.
4. Räisänen ym. (2017). Maahanmuuttajien tuberkuloosiriski säilyy pitkään. *Suomen Lääkärilehti*, 72, 450–1.
5. Tiittala ym. (2018). Important gaps in HIV knowledge, attitudes and practices among young asylum seekers in comparison to the general population. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 20, 1415–23.
6. Tiittala ym. (2018). Missed hepatitis B/C and syphilis diagnosis among Kurdish, Russian and Somali origin migrants in Finland: linking population-based survey to the national infectious disease register. *BMC Infectious Diseases*, 18, 137.
7. Tiittala ym. (2018). Public health response to large influx of asylum seekers: implementation and timing of infectious disease screening. *BMC Public Health*, 18, 1139.

Opinnäytetyöt:

1. Tiittala (2019). Hepatitis B and C, HIV and syphilis among migrants in Finland: opportunities for public health response. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Jaakola ym. (toim.) (2017). Tartuntataudit Suomessa 2016. Raportti, 5. THL:n julkaisu. *(Raportissa kuvataan tartuntatautien esiintymistä tautikohtaisesti myös syntyperän mukaan.)*
2. Jaakola ym. (toim.) (2018). Tartuntataudit Suomessa 2017. Raportti, 6. THL:n julkaisu. *(Raportissa kuvataan tartuntatautien esiintymistä tautikohtaisesti myös syntyperän mukaan.)*

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Hussein ym. (2017). Tuberculosis: a cross-sectional survey on knowledge, attitudes and practices among the Somali population in Finland. European Scientific Conference on Applied Infectious Disease Epidemiology, Tukholma.
- Räisänen ym. (2017). Enhanced surveillance for tuberculosis among foreign-born persons, Finland, 2014–2016. European Scientific Conference on Applied Infectious Disease Epidemiology, Tukholma.
- Tiittala ym. (2017). Non-participation and infectious disease prevalence in a population based study among migrants. European Public Health Conference, Tukholma.
- Tiittala ym. (2017). Important gaps in HIV knowledge, attitudes and practices (KAP) among young asylum seekers. European Public Health Conference, Tukholma.
- Tiittala ym. (2017). Analysis of public health response to high influx of migrants to Finland in 2015–2016: using procurement data to evaluate coverage and timing of infectious disease screening. European Scientific Conference on Applied Infectious Disease Epidemiology, Tukholma.
- Tiittala ym. (2017). Evaluating the impact of non-participation to infectious disease prevalence estimation in a population based study among migrants in Finland. European Scientific Conference on Applied Infectious Disease Epidemiology, Tukholma.
- Tiittala ym. (2017). MMR and influenza vaccination coverage among children with migrant origin in Finland: a register-based study. European Society for Paediatric Infectious Diseases, Madrid.
- Tiittala ym. (2018). MMR and Influenza vaccinations among second generation migrant children in Finland – a register based cohort study. Nordic Vaccine Meeting, Helsinki.
- Tiittala ym. (2018). Integrating healthcare services as a key to health promotion among migrants: best practices of municipal healthcare workers regarding infectious disease control among newly arrived migrants. World Congress on Migration, Ethnicity, Race and Health, Edinburgh.
- Tiittala ym. (2019). Identifying gaps in implementation of hepatitis B and C, HIV and syphilis prevention among migrants in Finland. European Congress of Clinical Microbiology & Infectious Diseases, Amsterdam.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten mielenterveydestä

Syntyperän mukaiset erot mielenterveydessä ovat olleet jo aikaisemmin aktiivisen tutkimuksen kohteena, ja tutkimusta on edelleen syvennetty. Kuluneella kaudella uutta tietoa mielenterveydestä on tuotettu muun muassa mielenterveysoireiden, traumaattisten kokemusten ja sairastavuuden esiintyvyyksistä sekä palveluihin liittyen. Tulokset ovat jatkaneet sen osoittamista, että oireet ja ongelmat ovat yleisiä monissa ulkomaalaistaustaisissa ryhmissä, mutta samaan aikaan mielenterveyspalveluissa esiintyy aliedustusta. Turvapaikanhakijoilla on runsaasti mielenterveysoireita ja traumaattisia kokemuksia entisestä kotimaastaan tai turvapaikanhakumatkalta.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Castaneda ym. (2017). The prevalence of potentially traumatic pre-migration experiences: a population-based study of Russian, Somali and Kurdish origin migrants in Finland. *Journal of Traumatic Stress Disorders and Treatment*, 6, 1.
2. Kieseppä ym. (painossa). Immigrants' mental health service use compared to that of native Finns: a register study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*.
3. Kuittinen ym. (2017). Construct validity of the HSCL-25 and SCL-90-somatization scales among Russian, Somali and Kurdish origin migrants in Finland. *International Journal of Culture and Mental Health*, 10, 1–18.
4. Markkula ym. (2017). Incidence and prevalence of mental disorders among immigrants and native Finns: a register-based study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 52, 1523–40.
5. Schubert ym. (2018). Trauma, psychosocial factors, and help-seeking in three immigrant groups in Finland. *Journal of Behavioral Health Services & Research*, 46, 1–19.

Opinnäytetyöt:

1. Kankaanpää (2018). Mental health among Somali origin migrants in Finland : considerations for depressive symptom manifestation, causal attributions of mental health problems, and psychiatric assessment. Väitöskirja, Tampereen yliopisto.
2. Kokkonen ym. (2019). Kotona olevien ja työssä käyvien maahanmuuttajataustaisten naisten psykososiaalinen hyvinvointi ja mielenterveyspalveluiden käyttö. Väestötutkimus venäläis-, kurdi- ja somalitaustaisten ryhmässä. Pro gradu, Itä-Suomen yliopisto.
3. Schubert (2018). Culture and trauma: cultural factors in mental health, psychotherapy and help-seeking. Väitöskirja, Tampereen yliopisto.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Castaneda (2017). Maahanmuuttajien mielenterveys Suomessa. Mitä väestötutkimukset kertovat Suomen maahanmuuttajien mielenterveydestä ja palvelujen käytöstä? Psykoterapiatutkimuksen päivät, Jyväskylä.
- Castaneda ym. (2018). From monitoring migrant's health to developing mental health services in the context of Finland. Nordic Congress of Psychiatry, Reykjavik.
- Castaneda ym. (2019). Mental health and traumatic experiences among newly arrived asylum seekers. World Congress of Psychiatry, Lissabon.
- Castaneda ym. (2019). Asylum seekers' mental health. First results of the Finnish Asylum Seekers Health and Wellbeing Survey (TERTTU). European Congress of Psychiatry, Varsova.
- Castaneda ym. (2019). Asylum seekers' mental health in the Finnish Asylum Seekers Health and Wellbeing Survey (TERTTU). European Public Health Conference, Marseille.
- Garoff (2019). Traumatized Adolescents Seeking Asylum – An intervention study, European Society for Traumatic Stress Studies Conference, Rotterdam.
- Garoff (2019). Development and implementation of a group based mental health intervention for unaccompanied minors: an update. Nordic Conference for therapists working with traumatized refugees, Stavanger.
- Jokela ym. (2018). Developing national mental health policies for refugees in Finland (PALOMA). World Congress of Migration, Ethnicity, Race and Health, Edinburgh.
- Kieseppä ym. (2019). Immigrants' mental health service use compared to that of native Finns: a register study. World Congress of Psychiatry, Lissabon.
- Kieseppä ym. (2019). Immigrants' mental health service use compared to that of native Finns: a register study. Nordic Conference of Epidemiology and Register-Based Health Research, Tampere.
- Mäki-Opas ym. (2017). PALOMA Project. Developing national mental health policies for refugees. European Congress of Psychiatry, Firenze.
- Mäki-Opas ym. (2018). National model for mental health work among refugees and asylum seekers in Finland (PALOMA). European Congress of Psychiatry, Nizza.
- Mäki-Opas ym. (2019). From knowledge to action – How Finland builds the mental health service system for refugees. World Congress of Psychiatry, Lissabon.
- Mäki-Opas ym. (2019). Establishing the centres of excellence on refugee mental health in Finland. European Conference on Mental Health, Belfast.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten seksuaali- ja lisääntymisterveydestä

Tutkimuksissa on kysytty muun muassa seksikäyttäytymisestä, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisesta sekä poikien ja miesten ympärileikkauksista, kuukautisterveydestä, synnytyksistä, raskaudenkeskeytyksistä ja keskenmenoista sekä syöpäseulonnoista ja tulokset osoittavat, että ulkomaalaistaustaisten naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyy kysymyksiä, joihin on jatkossa tarve kiinnittää erityistä huomiota. Esimerkiksi jopa kolmannes Afrikasta (pääasiassa Somaliasta) Suomeen muuttaneista naisista on läpikäynyt sukuelinten silpomisen. Somalialais- ja kurditaustaisilla sekä Afrikasta ja Aasiasta maahan muuttaneilla on koko väestön naisia suurempi riski raskauksiin ja synnytyksiin liittyviin komplikaatioihin sekä syntyvän lapsen heikompaan kuntoon. Riski kahden tai useamman raskaudenkeskeytyksen kokemiselle oli suurin Venäjältä ja entisestä Neuvostoliitosta sekä Virosta tulleilla. Somalitaustaiset naiset aliraportoivat raskaudenkeskeytyksiä, kun taas venäläistaustaiset naiset

raportoivat enemmän raskaudenkeskeytyksiä kuin mitä rekisteritiedoissa on. Myös ehkäisyn käyttö oli koko väestön naisia harvinaisempaa ulkomaalaistaustaisilla naisilla. Ulkomaalaistaustaisten nuorten tietämys seksuaali- ja lisääntymisterveydestä on selvästi heikompaa kuin suomalaistaustaisilla nuorilla.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Bastola ym. (2017). Pre-pregnancy body-mass index and inter-pregnancy weight change among women of Russian, Somali and Kurdish origin and the Finnish general population. *Scandinavian Journal of Public Health*, 45, 314–21.
2. Bastola ym. (2019). Delivery and its complications among women of Somali, Kurdish, and Russian origin and women in the general population in Finland. *Birth*, 46, 35–41.
3. Heino ym. (2018). Induced abortions by woman's country of origin in Finland 2001–2014. *Scandinavian Journal of Public Health*, 48, 88–95.
4. Jokela ym. (2018). Births and induced abortions among women of Russian, Somali and Kurdish origin, and the general population in Finland – Comparison of self-reported and register data. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 18, 296.
5. Klemetti ym. (2017). Ulkomaalaistaustaisten nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveystietämys Kouluterveyskyselyssä 2015. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 54, 209–25.
6. Väisänen ym. (2018). Contraceptive use among migrant women with a history of induced abortion in Finland. *European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 23, 274–81.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Bastola ym. (2017). Pregnancy complications in women of Russian, Somali and Kurdish origin and women in the general population in Finland. *Nordic Meeting in Epidemiology and Register-Based Research*, Lund.
- Bastola ym. (2019). Differences in caesarean section and neonatal outcomes among women of migrant origin in Finland – a population based study. *Nordic Meeting in Epidemiology and Register-Based Research*, Tampere.
- Gissler ym. (2017). Induced abortions among migrant women in Finland 2001–2014. *European Public Health Conference*, Tukholma.
- Heino ym. (2017). Induced abortions among migrant women in Finland 2001–2014. *International Congress of World Federation of Public Health Associations*, Melbourne.
- Jokela ym. (2017). Deliveries and induced abortions among women of Russian, Somali and Kurdish origin, and the general population in Finland – Comparison of self-reported and register data. *Childbearing Women and Families in a Multicultural Europe*, Helsinki.
- Klemetti ym. (2018). Improving data collection on female genital mutilation/cutting FGM/C in Finland. *Female Genital Mutilation/Cutting Conference*, Malmö.
- Leppälä ym. (2017). Maternal health in humanitarian migrants living in Finland. *Childbearing Women and Families in a Multicultural Europe*, Helsinki.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten elintavoista

Tutkimukset ovat osoittaneet, että eri ulkomaalaistaustaisten ryhmien välillä on suuria eroja elintavoissa, joista osalla on näiden ryhmien terveyttä edistäviä ja osalla sitä heikentäviä vaikutuksia. Tupakointi on erityisen yleistä joillakin ulkomaalaistaustaisilla miehillä, kun taas naisilla koko väestön naisia vähäisempää. Alkoholinkäyttö on harvinaisempaa ja vähäisempää kuin koko väestössä. Ulkomaalaistaustaisten päihteiden käyttö liittyy kuitenkin sekä mielenterveysongelmiin, traumaattisiin tapahtumiin että syrjintäkokemuksiin. D-vitamiinin puutos ja riittämätön D-vitamiinitila olivat yleisempiä ulkomaalaistaustaisilla, etenkin somali- ja kurditaustaisilla, kuin koko väestössä. Tuoreiden kasvien, hedelmien ja marjojen käyttö oli vähäistä erityisesti somaliaistaustaisilla.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Adebayo ym. (2017). Consumption of healthy foods and associated socio-demographic factors among Russian, Somali and Kurdish immigrants in Finland. *Scandinavian Journal of Public Health*, 45, 277–87.
2. Järvinen-Tassopoulos ym. (2017). Ulkomaalaistaustaisten 9.-luokkalaisten nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – Eurooppalaisen koululaiskyselyn tuloksia vuodelta 2015. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 54, 184–95.
3. Salama ym. (2018). The prevalence of substance use among Russian, Somali and Kurdish migrants in Finland: a population-based study. *BMC Public Health*, 18, 651.
4. Salama ym. (painossa). Substance use, affective symptoms, and suicidal ideation among Russian, Somali, and Kurdish migrants in Finland. *Transcultural Psychiatry*.
5. Salama ym. (painossa). Pre-migration traumatic experiences, post-migration perceived discrimination and substance use among Russian and Kurdish migrants: a population-based study. *Addiction*.
6. Seppänen ym. (painossa). Ulkomailla syntyneiden naisten vapaa-ajan liikuntaan yhteydessä olevat tekijät. Eriarvoisuuden kasvot suomalaisessa liikunnassa, Liikuntatieteellisen Seuran Tutkimuksia ja Selvityksiä.

Opinnäytetyöt:

1. Adebayo (2019). Insights into food consumption, vitamin D status, and associated factors among adult immigrant populations in Finland: findings from population-based and intervention studies. Väitöskirja, Helsingin yliopisto.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Wikström ym. (2017). Ulkomaalaistaustaisten nuorten päihteiden käyttö ja rahapelien pelaaminen. Tutkimuksesta tiiviisti, 35. THL:n julkaisuja.
2. Wikström ym. (2017). Ulkomaalaistaustaisten nuorten terveystottumukset. Tutkimuksesta tiiviisti, 37. THL:n julkaisuja.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Järvinen-Tassopoulos (2017). Ei mitään hajua nuorten perjantai-illan viettotavoista? Päihteiden käyttö ja rahapelaaminen 9.-luokkalaisten maahanmuuttajataustaisten nuorten keskuudessa. Nuorisotutkimuspäivät, Oulu.
- Kataja (2017). Kulttuurien kaleidoskooppi – Maahanmuuttajat ja suomalaiset juomatavat. Päihdepäivät, Helsinki.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten syrjinnästä, eriarvoisuudesta, osallisuudesta ja turvallisuudesta

Nämä tutkimukset ovat osoittaneet, että ulkomaalaistaustaisten kokema syrjintä on yleistä ja että se on yhteydessä heidän terveyteensä ja hyvinvointiinsa. Ulkomaista syntyperää olevat nuoret kokevat enemmän kiusaamista ja fyysistä uhkaa kuin suomalaista syntyperää olevat nuoret. Turvapaikanhakijoilla on runsaasti väkivalta- ja tapaturmavammoja. Erilaisilla indikaattoreilla mitatun sosiaalisen hyvinvoinnin, kuten harvemmin koetun yksinäisyyden, on havaittu olevan yhteydessä sekä erilaisiin kotoutumisen indikaattoreihin, kuten kielitaitoon tai työssäoloon, sekä erilaisiin terveyden indikaattoreihin, kuten työkykyisyyteen tai mielenterveyteen.

Ulkomaalaistaustaisille lääkäreille kohdistetut tutkimukset ovat osoittaneet, että heidän sopeutumisessaan suomalaisille työpaikoille auttaa eniten hyvä työilmapiiri, heidän oma kulttuurinen osaamisensa ja kulttuurienvälinen empatiakyky, ja että työnantajien olisi hyödyllistä investoida työilmapiirin kehittämiseen ja kulttuurienvälisen ymmärryksen lisäämiseen esimerkiksi koulutuksen avulla sekä kielikoulutukseen.

Vertaisarvioituiden tutkimusartikkelit:

1. Castaneda (2019). Etniset ja syntyperän mukaiset terveyserot ja syrjintä niiden taustalla. Teoksessa: Kestilä ym. (toim.) Suomalaisen hyvinvointi 2018. THL:n julkaisuja.
2. Heponiemi ym. (2018). Foreign-born physicians' perceptions of discrimination and stress in Finland: a cross-sectional questionnaire study. BMC Health Services Research, 18, 418.
3. Rask ym. (2018). The association between discrimination and health: findings on Russian, Somali and Kurdish origin populations in Finland. European Journal of Public Health, 28, 898–903.

Opinnäytetyöt:

1. Nykänen (2019). The association between the employment status and quality of life among foreign origin populations in Finland. Pro gradu, Uppsalan yliopisto.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Castaneda ym. (2019). Sosiaalinen hyvinvointi, kotoutuminen ja terveys sekäänäiden väliset yhteydet Suomen ulkomailla syntyneessä väestössä. Teoksessa: Kazi ym. (toim.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut, 10. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.
2. Erhola ym. (2018). Väkivaltakokemukset ulkomaalaistaustaisilla naisilla ja miehillä. Teoksessa: October (toim.). Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta. Työpäpaperi, 28. THL:n julkaisuja.
3. Rask ym. (2019). Syrjintäkokemukset ja niiden yhteys hyvinvointiin ja kotoutumiseen ulkomaalaistaustaisessa väestössä. Teoksessa: Kazi ym. (toim.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut, 10. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.
4. Teräsaho ym. (toim.) (2019). Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon: Analyseja tasa-arvobarometrista 2017. Raportti, 6. THL:n julkaisuja. (Sisältää luvun sukupuolittuneesta vihapuheesta.)
5. Wikström ym. (2017). Kiusaaminen ja fyysisen uhan kokemukset ulkomaalaistaustaisilla nuorilla. Tutkimuksesta tiiviisti, 36. THL:n julkaisuja.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Doupi ym. (2019). Injuries of adult asylum seekers in Finland: results of the 2018 TERTTU-health and well-being survey. European Public Health Conference, Marseille.
- Järvinen-Tassopoulos (2017). Rajat ylittävät toimeentulon ja sopeutumisen tarve – Sosiaalityöntekijöiden representaatioita nuorista maahanmuuttajataustaisista asiakkaista. Sosiaalipolitiikan päivät, Jyväskylä.
- Rask (2018). Recognizing health priorities among foreign-born populations without reinforcing stereotypes and social divisions. World Congress of Migration, Ethnicity, Race and Health, Edinburgh.
- Seppänen ym. (2019). Sense of belonging and its association with health among people of foreign background in Finland. European Congress of Public Health, Marseille.
- Stranius ym. (2018). Ulkomaalaistaustaisten sairaanhoitajien arvostuksen tunne ja syrjinnän kokemukset suomalaisessa terveydenhuollossa. Kansallinen hoitotieteellinen konferenssi, Vaasa.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten asumisesta ja tuloista

Nämä tutkimukset ovat osoittaneet, että Suomessa esiintyy suuria syntyperän mukaisia eroja toimeentulossa ja asuinoloissa sekä alueellista vaihtelua syntyperän mukaan.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Ilmarinen ym. (2019). Asuinolot ja niiden alueellinen vaihtelu. Teoksessa: Kestilä ym. (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2018. THL:n julkaisuja. *(Sisältää sisältöjä myös maahan muuttaneesta väestöstä.)*
2. Kauppinen ym. (2017). Entry to homeownership among immigrants in the Helsinki Metropolitan Area. Helsinki Quarterly, 1, 60–7.
3. Kauppinen ym. (2019). Unravelling the demographic dynamics of ethnic residential segregation. Population, Space and Place 25, e2193.
4. Vaalavuo ym. (2019). Income mobility and moving to a better neighbourhood – An enquiry into ethnic differences in Finland. European Sociological Review, 35, 538–51.
5. Wessel ym. (2017). Spatial integration of immigrants in Nordic cities: the relevance of spatial assimilation theory in a welfare state context. Urban Affairs Review, 53, 812–42.

Opinnäytetyöt:

1. Huynh (2019). The “second generation” as actors of desegregation in Finnish cities? A study of the residential mobility patterns of the descendants of immigrants in Helsinki, Tampere and Turku regions (1999–2015). Pro Gradu, Helsingin yliopisto.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Ilmarinen ym. (2018). Tilaa vai saavutettavuutta – Asuinolojen alueellinen vaihtelu. Suomen sosiaalinen tila 2. Tutkimuksesta tiiviisti, 15. THL:n julkaisuja. *(Sisältää sisältöjä myös maahan muuttaneesta väestöstä.)*
2. Kauppinen ym. (2017). Työikäisen väestön alueellinen eriytyminen synnyinmaan ja tulotason mukaan suurilla kaupunkiseuduilla. URMI Kaupunkianalyysi I.
3. Saikkonen ym. (2018). Sosiaalinen kestävyys: asuminen, segregaatio ja tuloerot kolmella kaupunkiseudulla. Raportti, 2. THL:n julkaisuja. *(Sisältää sisältöjä myös maahan muuttaneesta väestöstä.)*
4. Skifter Andersen ym. (2019). Housing preferences and choices of ethnic minorities. Teoksessa: Skifter Andersen (toim.) Ethnic Spatial Segregation in European Cities. Routledge Studies in Urbanism and the City, CRC Press.
5. Vaalavuo ym. (2017). Income change and moving to a better neighbourhood – An enquiry into ethnic differences in Finland. IZA Discussion Paper No. 11076.
6. Vaalavuo ym. (2018). Muutot pois pienituloisilta alueilta: onko etnisten ryhmien välillä eroja? URMI Kaupunkianalyysi IV.
7. Vaalavuo ym. (2019). Maahanmuuttajien tulot ja omistusasuminen. URMI Kaupunkianalyysi VI.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Kauppinen (2018). Native-origin families with children as drivers of ethnic residential segregation. European Network for Housing Research Conference, Uppsala.
- Kauppinen (2018). Segregaatiokehitys Helsingin, Turun ja Tampereen seuduilla. Kaupunkitutkimuksen päivät, Helsinki.
- Kauppinen (2019). Native-origin families with children as drivers of ethnic residential segregation. Sosiologipäivät, Turku.
- Vaalavuo (2018). Income mobility of poor individuals: investigation on the neighbourhoods of different status. Research Committee 28 spring meeting, Soul.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten työstä ja koulutuksesta

Nämä tutkimuksen ovat muun muassa osoittaneet, että terveyteen liittyvät tekijät ovat vahvasti yhteydessä työssä oloon, kuten aikaisemmin on todettu myös koko väestön osalta. Myös ylikoulutus on yhteydessä terveyteen ja hyvinvointiin. Ulkomaalaistaustaisten hoitajien ja lääkäreiden työllistymistä Suomessa haittaavat omat pelot ja epävarmuus työelämään siirtymiseen liittyen. Hoitajilla myös puutteellinen kielitaito estää työllistymistä. Työelämään osallistumista ja työllistymistä taas edisti molemmissa ryhmissä ammatillinen koulutus työpaikoilla.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Heponiemi ym. (2019). Foreign-born physicians’ turnover intentions and intentions to leave the country in Finland: a cross-sectional questionnaire study. BMC Health Services Research, 19, 624.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Hietapakka (2017). Miten torjua eriarvoisuutta monikulttuurisissa terveydenhuollon työyhteisöissä? Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54, 247–50.
2. Kosonen ym. (2019). Maahanmuuttaja osalliseksi ja työhön. Policy brief.
3. Lehtoaro ym. (2018). Ammatillinen koulutus ja kielikoulutus edistävät ulkomaalaistaustaisten hoitajien ja lääkäreiden työllistymistä Suomessa: Monikulttuurinen hoitajan ja lääkärin työ -tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti, 13. THL:n julkaisuja.
4. Rask ym. (2018). Ylikoulutuksen yhteys terveyteen ja hyvinvointiin. Teoksessa: Toivanen ym. (toim.) Moni osaa - Työpaikkaosaaminen monikulttuurisilla työpaikoilla. Työterveyslaitoksen julkaisuja.

5. Skogberg ym. (2019). Terveiden yhteys työssäoloon koko väestössä ja ulkomaalaistaustaisilla. Teoksessa: Kazi ym. (toim.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut, 10. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.
6. Wikström ym. (2018). Ulkomaalaistaustaisten nuorten koulunkäynti ja peruskoulun jälkeinen opiskelu. Tutkimuksesta tiiviisti, 16. THL:n julkaisuja.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Aalto ym. (2017). Stress due to health information systems among Finnish and migrant physicians and nurses. Work and Labour in the Digital Future Congress, Turku.
- Heponiemi ym. (2018). Foreign-born health professionals' experiences of stress related to information systems in Finland. European Academy of Occupational Health Psychology Congress, Lissabon.
- Lehtoaro ym. (2018). Factors associated with employment barriers faced by foreign-born nurses in Finland. European Public Health Conference, Ljubljana.
- Lehtoaro ym. (2018). Factors associated with employment barriers faced by foreign-born physicians in Finland. NOVO symposium, Helsinki.

Uusi tieto ulkomaalaistaustaisten palvelujen käytöstä

Nämä tutkimuksen ovat osoittaneet, että ulkomaalaistaustaiset kokevat epäoikeudenmukaista kohtelua palveluissa ja se vaikuttaa muun muassa palveluihin hakeutumiseen. Myös pitkäaikaisten sairauksien hoitoon liittyvässä terveystalvvelujen käytössä on ryhmien välisiä eroja sekä eroja verrattuna koko väestöön, mikä viittaa siihen, että palveluja ei aina saada eikä käytetä tarpeita vastaavasti. Ulkomaalaistaustaiset naiset osallistuvat muuta väestöä harvemmin syöpäseulontoihin, mikä saattaa heijastua jatkossa näiden ryhmien syöpäsairastuvuudessa ja -kuolleisuudessa. Turvapaikanhakijoiden ja paperittoman väestön pääsy palveluihin vaikuttaisi tutkimusten valossa kangertelevan monin paikoin.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Etchi ym. (2019). Disparities in treatment of diabetes and hypertension among groups of foreign origin and the general Finnish population. European Journal of Public Health, 29, 894–9.
2. Helve ym. (2017). Turvapaikanhakijoiden suuri määrä koetteli terveydenhuollon valmiutta. Suomen Lääkärilehti, 73, 273–7.
3. Idehen ym. (2017). Factors associated with cervical cancer screening participation among immigrants of Russian, Somali and Kurdish origin: a population based study in Finland. BMC Women's Health, 17, 19.
4. Idehen ym. (2018). Disparities in cervical screening participation: a comparison of Russian, Somali and Kurdish immigrants with the general Finnish population. International Journal for Equity in Health, 17, 56.
5. Kemppainen ym. (2018). Immigrants' use of health care in their country of origin: the role of social integration, discrimination and the parallel use of health care systems. Scandinavian Journal of Caring Science, 32, 698–706.
6. Kuusio ym. (2017). Paperittomien oikeudet terveystalvveluihin Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54, 238–47.
7. Kuusio ym. (2017). Maahanmuuttajien oikeus terveystalvveluihin ja terveystalvvelujen käyttö. Teoksessa: Nykänen ym. (toim.) Sosiaaliset oikeudet – näkökulmia perustaan ja toteutumiseen.
8. Kuusio ym. (2017). Uuringu tulemused: Soome ja Eesti vaheline hambaarstide vaba liikumine. ÜLEVAADE.
9. Leinonen ym. (2019). Sosiaalinen eriarvoisuus ja naisten syöpäseulonnat. Duodecim, 135, 1912–9.
10. Tuomisto ym. (2019). Refugee crisis in Finland: Challenges to safeguarding the right to health for asylum seekers. Health Policy, 123, 825–32.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Kuusio ym. (2019). Lääkärin vastaanottopalvelujen koettu tarve ulkomaalaistaustaisten kokemuksissa Suomessa. Teoksessa: Kazi ym. (toim.) Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut, 10. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.
2. Seppälä ym. (2017). Turvapaikanhakijoiden neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalveluiden toteutuminen vuonna 2017. Tutkimuksesta tiiviisti, 4. THL:n julkaisuja.
3. Tiittala ym. (2018). Turvapaikanhakijoiden terveystalvveluiden käyttö ja terveystalvvelongelmat 2015–2016. Tutkimuksesta tiiviisti, 29. THL:n julkaisuja.
4. Tiittala ym. (2018). Turvapaikanhakijoiden mielenterveys- ja suun terveydenhuollon palveluiden sekä tartuntatautien ehkäisyn toteutuminen 2017. Tutkimuksesta tiiviisti, 10. THL:n julkaisuja.
5. Wikström ym. (2018). Ulkomaalaistaustaisen väestön terveystalvveluiden käyttö. Tutkimuksesta tiiviisti, 17. THL:n julkaisuja.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Kuusio ym. (2017). The use of health care services among migrants in Finland. European Public Health Conference, Tukholma.
- Kuusio ym. (2019). Perceived access to health care among people with foreign background and the general population in Finland. European Public Health Conference, Marseille.

- Räisänen ym. (2017). Asylum seekers morbidity and use of healthcare services in Finland, 2015–2016. European Public Health Conference, Tukholma.
- Tjukanov ym. (2018). Healthcare for migrants in irregular situations - Diagnoses and healthcare costs at a voluntary clinic in Helsinki, Finland. World Congress on Migration, Ethnicity, Race and Health, Edinburgh.

Uusi tieto romanien terveydestä ja hyvinvoinnista

Ensimmäisen Suomen romaniväestön terveyttä ja hyvinvointia käsittelevän väestötutkimuksen tuloksia julkaistiin vuonna 2018, joten peruseräraportin lisäksi vasta ensimmäisiä syventäviä tiedejulkaisuja on syntynyt ja syntymässä. Ne osoittavat monia terveyden ja hyvinvoinnin haasteita Suomen romaniväestössä ja peräänkuuluttavat erityisiä toimenpiteitä näiden tasaamiseksi suhteessa Suomen muuhun väestöön. Näitä ovat esimerkiksi mielenterveysoireiden esiintyvyys ja syrjinnän yleisyys.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Nykänen ym. (painossa). Suomen romanien vapaa-ajan liikunta. Sosioekonomisen aseman ja koettujen vapaa-ajan liikuntaa rajoittavien tekijöiden yhteys vapaa-ajan liikunnan harrastamiseen Suomen romaneilla. Eriarvoisuuden kasvot suomalaisessa liikunnassa, Liikuntatieteellisen Seuran Tutkimuksia ja Selvityksiä.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Castaneda ym. (2019). Mental health and discrimination of the Finnish Roma population. First results of the Finnish Roma Wellbeing Study (Roosa). European Congress of Psychiatry, Varsova.
- Kuusio ym. (2019). The role of unjust treatment for experienced unmet need for health care among Finnish Roma. European Public Health Conference, Marseille.
- Weiste-Paakkanen ym. (2018). The Roma Wellbeing Study (Roosa). World Congress on Migration, Ethnicity, Race and Health, Edinburgh.
- Weiste-Paakkanen ym. (2019). Health and wellbeing of the Finnish Roma. Annual Meeting of the Gypsy Lore Society and Conference on Romani Studies, Reykjavik.

Uusi tieto ammattilaisten kulttuurisesta kompetenssista

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kulttuurisen kompetenssin arvioimiseen on kehitetty kyselymittari, jota on testattu ja joka on osoittautunut toimivaksi välineeksi hyödynnettäväksi suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollon kontekstissa. Mittaria hyödyntävät tutkimukset ovat osoittaneet muun muassa, että löytämällä keinoja edistää ammattilaisten empaattista suhtautumista ulkomaalaistaustaisia kohtaan voitaisiin ehkäistä heidän työssä kokemaansa kiirettä sekä lisätä hyvinvointia. Myös monia ammattilaisten tietotarpeita ilmiökentän aiheisiin liittyen on tullut esiin, esimerkiksi väkivaltaiseen ekstreemismiin liittyen.

Vertaisarvioidut tutkimusartikkelit:

1. Balasubramaniam ym. (2018). Designing an e-learning application to facilitate health care professionals' cross-cultural communication. Studies in Health Technology and Informatics, 247, 196–200.
2. Hietapakka ym. (2019). Testing the psychometric properties of the Finnish version of the cross-cultural competence instrument of healthcare professionals (CCCHP). BMC Health Services Research, 19, 294.
3. Kaihlanen ym. (2019). Increasing cultural awareness: qualitative study of nurses' perceptions about cultural competence training. BMC Nursing, 18, 38.
4. Kaihlanen ym. (2019). Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kulttuurinen kompetenssi ja siihen yhteydessä olevat tekijät. Yhteiskuntapolitiikka, 84, 369–77.
5. Wesolowska ym. (2018). The association between cross-cultural competence and well-being among registered native and foreign-born nurses in Finland. PLoS ONE, 13, e0208761.
6. Wesolowska ym. (2019). Psychosocial work environment and cross-cultural competence among native and foreign-born registered nurses. Research in Nursing & Health, 42, 349–57.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Ritola ym. (2019). Väkivaltaisesta ekstreemismistä tarvitaan enemmän tietoa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tutkimuksesta tiiviisti, 40. THL:n julkaisuja.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Balasubramaniam ym. (2018). Designing an e-learning application to facilitate health care professionals' cross-cultural communication. Medical Informatics Europe conference, Gothenburg.
- Heponiemi ym. (2017). Terveydenhuollon ammattilaisten kokemuksia maahanmuuttaja-asiakkaiden kohtaamisesta. Terveyspsykologian päivät, Helsinki.

- Kaihlanen ym. (2017). Maahanmuuttajataustaisen asiakkaan/potilaan kohtaaminen – Koulutusinterventio. Terveystieteiden tutkimuksen päivät, Tampere.
- Kaihlanen ym. (2018). Cultural awareness in cross-cultural care. Perceptions of an educational intervention. Work and Health seminar, Kuopio.
- Kaihlanen ym. (2018). Kulttuurinen tietoisuus monikulttuurisessa hoitotyössä – Hoitohenkilöstön näkemyksiä koulutusinterventiosta. Research in Nursing Education symposium, Helsinki.
- Mustonen ym. (2019). PALOMA training is a great tool for improving professionals' skills on encountering people with refugee background. European Conference on Mental Health, Belfast.
- Rätty ym. (2018). Monikulttuurinen osaaminen sosiaalialan koulutuksessa. AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät, Espoo.

Uusi tieto kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvästä tutkimusmetodiikasta

Nämä tutkimukset ovat keskittyneet ennen kaikkea kuvaamaan niitä metodisia havaintoja ja kokemuksia, joita maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden ilmiökentällä toteutetut väestötutkimukset ja muun toimet ovat osoittaneet. Tavoitteena on ollut ennen kaikkea tukea tämän ilmiökentän tutkimustyön metodiikan ja vaikuttamistyön käytäntöjen kehittymistä ja saattaa kokemuksen myötä kerääntynyt hiljainen tieto tiedeyhteisön laajempaan käyttöön.

Vertaisarvioitua tutkimusartikkelit:

1. Castaneda ym. (2018). Enhancing survey participation among foreign-born populations. Finnish Yearbook of Population Research, 53, 89–110.
2. Skogberg ym. (2019). Asylum seekers health and wellbeing (TERTTU) survey: study protocol for a prospective total population health examination survey on the health and service needs of newly arrived asylum seekers in Finland. BMJ Open 9, e027917.
3. Tolonen ym. (2018). Language as a determinant of participation rates in Finnish health examination surveys. Scandinavian Journal of Public Health, 46, 240–3.
4. Weiste-Paakkanen ym. (2017). Ulkomaalaistaustaisen väestön terveys- ja hyvinvointitutkimukset – Ulkomaalaistaustaisen kettähenkilöstön kokemuksia. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54, 222–33.

Opinnäytetyöt:

1. Ahmed (2019). Asylum seekers in health research: reflections on recruitment and data Collection in a population-based survey. Pro gradu. Göteborgin yliopisto.

Muut tieteelliset julkaisut:

1. Castaneda (2017). Sanoista teoiksi – Miten maahanmuuttoon liittyvä terminologia luo todellisuutta ympärillämme? Pääkirjoitus. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54, 181–3.
2. Gissler ym. (2017). 9. Euroopan kansanterveyskonferenssi – Health for all, All for Health Wienissä 9-12.11.2016. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54, 60–2.
3. Henriksson ym. (2018). MERH – Muuttoliikettä, etnisyyttä ja terveyttä käsittelevä kongressi Edinburghissa (17.–19.5.2018). Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 55, 270–3.
4. Rask (2017). Miten maahanmuutto ja suomalaisuus näyttäytyvät tulevaisuuden terveys- ja hyvinvointitutkimuksissa? Puheenvuoro. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 54, 251–6.

Konferenssiesitykset, esimerkkejä:

- Lilja ym. (2019). The factors affecting response rate in survey on well-being among people with foreign origin. European Public Health Conference, Marseille.
- Rask (2018). (Mis)representing diversity in research: how to move beyond "us" and "them"? ETMU Conference, Turku.
- Rask ym. (2019). Collecting high-quality survey data on hard-to-reach populations: lessons from Finland. European Public Health Conference, Marseille.
- Weiste-Paakkanen ym. (2018). Gaining trust among the migrant and minority communities throughout the research process in Finland. World Congress on Migration, Ethnicity, Race and Health, Edinburgh.

3.2 Kehitämme

Vuonna 2016 asetettu päämäärä II: THL on tukenut palvelujärjestelmän uudistusta ja kehittänyt palveluita monikulttuurinen väestö huomioiden.

MONET-ryhmän asiantuntijat ovat toimineet lukuisissa hankkeissa ja toiminnoissa, joissa kehitetään palveluita ja menetelmiä sekä tehdään toimenpideohjelmia, suosituksia, oppaita ja vastaavia. Kehittämistyön tavoitteena on, että Suomen väestön kulttuurinen moninaisuus huomioidaan entistä paremmin palveluissa ja muissa toiminnoissa.

ja että erilaisiin tarpeisiin saadaan vastattua entistä paremmin, jotta tunnistetut syntyperään tai etniseen vähemmistöasemaan liittyvät terveys- ja hyvinvointierot kavenevat.

Kehittämistyö on kattanut laajasti eri terveyden ja hyvinvoinnin osa-alueita. Kehittämistyö on perustunut vahvaan tietopohjaan ja tavoitteena on ollut yhdistää tutkimus- ja kehittämistyö aikaisempaa tiiviimmin toisiinsa. Tämä on näkynyt esimerkiksi hankkeissa, joihin on sisältynyt sekä tutkimus- että kehittämisosuus tai kehittämissankkeissa, joiden tarve on noussut esiin väestötutkimustuloksista. Kehittämistyössä keskeistä on ollut vastavuoroisuus eli erityisesti kumppanien, asiakkaiden ja kohdeväestön osallistaminen ja kuuleminen. Yhteiskehittämisen hengessä toimiminen on ollut kehittämissankkeissa keskeistä, jotta toiveet, tarpeet ja ratkaisujen mahdollisuudet tulevat aidosti tunnistetuiksi.

Kehittämistyö ulkomaalaistaustaisten mielenterveydestä ja aivoterveydestä

- Pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallinen kehittämishanke (PALOMA), 2016–2018: Hankkeessa muodostettiin eri sektoreiden ammattilaisia, päättäjiä ja kohderyhmää yhdistävä laaja asiantuntijaryhmä, jonka kanssa laadittiin laaja suosituskokoelma ja kirjoitettiin valtakunnalliset suositukset pakolaisten mielenterveystyöhön palvelujärjestelmän eri tasoille, myös sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolisiin palveluihin. (Mäki-Opas/HYDE)
 - Castaneda ym. (2018). Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa: PALOMA-käsikirja. Ohjaus, 5. THL:n julkaisuja.
- Pakolaisten mielenterveystyön valtakunnallisen tukirakenteen perustaminen ja osaamisen levittäminen (PALOMA2), 2019–2021: Hanke jatkaa PALOMA-hankkeen työtä perustamalla valtakunnallisesti kattavan pakolaisten mielenterveystyön osaamiskeskusrakenteen kaikkien yliopistosairaaloiden psykiatrioiden toimialoille ja toiminta juurrutetaan osaksi yliopistosairaaloiden toimintaa ja organisaatioita jatkumaan myös hankkeen päätyttyä. Osaamiskeskuksen tehtäviä ovat muun muassa työn ja verkostojen koordinointi, konsultointi, kouluttaminen, työnohjaus, verkostotyö, joillain alueilla myös potilastyö. Lisäksi hankkeessa pilotoidaan, dokumentoidaan ja levitetään pakolaisten mielenterveyttä edistäviä työkaluja. (Mäki-Opas/HYDE)
- Mielenterveyttä maahanmuuttoa: Maahan tulevien psykoedukaatio ja mielenterveyden tukeminen (TUULI), 2019–2022: Hankkeessa tuotetaan maahanmuuttolaiheeseen psykoedukaatiivisia materiaaleja ja mielenterveyttä seuloivia menetelmiä. Psykoedukaatiiviset materiaalit ovat pääasiallisesti videopohjaisia ja ne tuotetaan kulttuurisensitiivisellä tavalla ja laajan yhteiskehittämisen prosessin tuloksena yhdessä kohderyhmän ja sidosryhmien kanssa. (Garoff/HYDE)
- Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen dementian ja etnisten vähemmistöjen teemaverkosto laati käsikirjan maahan muuttaneita muistisairaita kohtaaville ammattilaisille. (Hammar/HYVA)
 - Muistisairaana maahanmuuttajan hoito. Käytännön käsikirja.

Kehittämistyö ulkomaalaistaustaisten infektioitaudeista

- Maahanmuuttajien kotoutuminen terveydenhuoltoon – selvitys kotouttamisen hyvistä käytännöistä tartuntatautien torjumiseksi (KOTO), 2017: Hankkeessa selvitettiin maahan muuttaneiden tartuntatautien torjunnan toteutumista toteuttamalla viisi kuntavierailua. (Tiittala/TEIR)
- Keuhkotuberkuloosin varhainen toteaminen – Ohje maahanmuuttajien terveystarkastuksista, 2017: Ohje päivitettiin. (Soini/TEIR)
- Työntekijälle tehtävät terveydentilan selvitykset tuberkuloositartuntojen torjumiseksi -ohje, 2017: Laadittiin ohje koskien korkean ja erittäin korkean tuberkuloosi-ilmaantuvuuden maista saapuvia tietyissä työtehtävissä toimivia opiskelijoita ja työntekijöitä (tartuntatautilain 1227/2016 sovellusohje). (Soini/TEIR)
- Valtakunnallisen hiv-strategian päivitys, 2018–2020: Strategian päivittämisessä huomioitiin kattavasti maahan muuttaneet, turvapaikanhakijat, paperittomat ja liikkuva väestö hiv-työn kohderyhmänä. (Liitsola/TEAM)

Kehittämistyö ulkomaalaistaustaisten turvallisuudesta

- Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisestä tehtiin uusi toimintaohjelma, jota on jalkautettu ammattilaisille, koulutusorganisaatioille, opiskelijoille ja perinnettä harjoittavien yhteisöjen jäsenille. (Koukkula/HYLA)
 - Koukkula ym. (2019). Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, 1.
- Vuosille 2020–2025 tehdyssä lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn tavoite- ja toimenpidesuunnitelmassa huomioitiin ulkomaalaistaustaiset sekä läpi teoksen, ryhmänä, että erityiskysymyksiin liittyen. (Korpilahti/HYVI)
 - Castaneda ym. (2019). Etniset ryhmät ja kieli- ja kulttuurivähemmistöt. Teoksessa: Korpilahti ym. (toim.) Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja.
 - Koukkula ym. (2019). Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen. Teoksessa: Korpilahti ym. (toim.) Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja.
 - Nyström ym. Lapset, nuoret ja väkivaltainen ekstremismi. Teoksessa: Korpilahti ym. (toim.) Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja.
 - Korpilahti ym. (toim.) (2019). Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. *(Sisältää näkökulmia ulkomaalaistaustaisista läpi teoksen sekä luvut ihmiskapuan uhrien sekä kunniaan liittyvän väkivallan erityiskysymyksistä.)*
- Vuosille 2018–2025 tehdyssä lasten ja nuorten turvallisuuden edistäminen ohjelman tavoite- ja toimenpidesuunnitelmassa huomioitiin myös ulkomaalaistaustaiset läpi teoksen. (Korpilahti/HYVI)
 - Korpilahti (toim.) (2018). Kansallisen lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen ohjelman tavoite- ja toimenpidesuunnitelma vuosille 2018–2025. Osa 1. Työpaperi, 11. THL:n julkaisuja. *(Sisältää tietoja myös maahan muuttaneen väestön näkökulmista.)*

Kehittämistyö ulkomaalaistaustaisten toimintakyvystä ja elintavoista

- Kulttuurisensitiiviset toimintakyvyn arviointimenetelmät mobiilissa (mobiTARMO), 2017–2019: Hankkeessa kehitettiin kulttuurisensitiivisiä toimintakyvyn arviointimenetelmiä, kirjoitettiin suositus toimintakyvyn arvioinnista ja tehtiin mobiilisovellus alkukartoitukseen. Maksuton työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä Kykyviisari käännettiin arabian, somalin, kurdin ja venäjän kielille ja kysymysmuotoja räätälöitiin kielellisesti ja kulttuurisesti sopiviksi. Kehitetyn Kykyviisarin soveltuvuutta on testattu kotoutumiskoulutuksessa. (Rask/HYDE)
 - Rask ym. (2019). Suositus toiminta- ja työkyvyn arvioinnista kotoutumisvaiheessa. Toimia-tietokanta.
- Tyypin 2 diabeteksen ehkäisypilotti somaleille (2018–2019): StopDia-hankkeessa kehitetyt elintapainterventiomateriaalit (ryhmäinterventio+ mobiiliaplikaatio) käännettiin somalinkielelle ja muokattiin kulttuurisesti sopiviksi, ja niitä pilotoitiin Stop-Dia-mallin mukaan yhteistyössä Pasilan moskeijan kanssa. (Hussein/KEDE)

Kehittämistyö ulkomaalaistaustaisten työllistymisestä, osallisuudesta ja tasa-arvosta

- Moninaisesti parempi – Nostetta maahanmuuttajataustaisten naisten asiantuntijauriin, 2019–2022: Hankkeessa edistetään Suomeen muuttaneiden korkeasti koulutettujen naisten työllisyyttä ja asiantuntijuutta. Tavoitteena on luoda sukupuolitietoisia ja monimuotoisuutta edistäviä henkilöstö- ja toimintakäytäntöjä asiantuntijaorganisaatioihin, vahvistaa Suomeen muuttaneiden naisten asiantuntijaosallisuutta ja työllisyyttä sekä purkaa maahan muuttaneisiin naisiin liitettyjä stereotypioita tutkimus- ja asiantuntijaviestinnän keinoin. (Rask/HYDE)
- Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra), 2014–2020: Hanke koordinoi ja tukee Euroopan sosiaalirahaston toimintalinjan 5:n heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta edistäviä hankkeita, joissa myös paljon maahan muuttaneelle väestölle suunnattuja hankkeita. (Leeman/HYDE)
- Ministeriöiden sukupuolinäkökulmaa valtavirtaistavassa työssä on huomioitu maahan muuttanut väestö. (Siukola/HYDE)

- Siukola ym. (2017). Oikeusasiat ja turvallisuus: Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen ministeriöissä -hanke. Työpaperi, 16. THL:n julkaisuja. (Sisältää sukupuolen mukaista tietoa mm. maahanmuutosta ja kotoutumisesta.)

Kehittämistyö ulkomaalaistaustaisten palveluista ja palvelurakenteista

- THL:n ja Maahanmuuttoviraston viranomaisyhteistyö: THL:n asiantuntijalääkärit ovat vuosina 2017–2019 tukeneet Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikköä turvapaikanhakijoiden terveydenhuollon suunnittelussa, ohjauksessa ja valvonnassa osana THL:n ja Maahanmuuttoviraston vuonna 2015 alkanutta viranomaisyhteistyötä. Asiantuntijalääkärit ovat muun muassa osallistuneet vuonna 2018 järjestelykeskuksen perustamisohjeen kirjoittamiseen ja järjestelykeskuksen perustamisharjoituksen suunnitteluun ja toteutukseen, laatineet Maahanmuuttoviraston toivomia ohjeita välttämättömästä ja kiireellisestä hoidosta, suun terveydenhuollosta, lääkehoitosuunnitelman tekemisestä ja infektioautiaiheista, tavanneet Maahanmuuttoviraston ja terveystyökalujen tuottajien edustajia säännöllisesti, kouluttaneet vastaanottokeskusten hoitajia ja vastanneet konsultaatioihin. (Kontunen/TEIR)
- Turvapaikanhakijoiden alkuterveystarkastuksen valtakunnallinen kehittämishanke (TERTTU), 2017–2019: Hankkeessa luotiin yhtenäinen alkuterveystarkastuksen toimintamalli juuri maahan saapuneiden turvapaikanhakijoiden terveyden, hyvinvoinnin ja palvelutarpeiden kartoittamiseksi ja rakenteiseksi kirjaamiseksi. Hankkeessa toteutettiin vahvasti yhteiskehittämisen ja palvelumuotoilun mallia, jossa kuultiin sekä vastaanottokeskusten terveydenhoitajien, turvapaikanhakijoiden ja viranomaisten näkemyksiä. (Garoff/HYDE)
- Osaavan työvoiman varmistaminen sosiaali- ja terveydenhuollon murroksessa (COPE), 2016–2019: Hankkeessa toteutettiin interventiot Espoon ryhmäkodeissa aiheena monikulttuurisessa työympäristössä toimiminen ja Malmin päivystyksessä aiheena monikulttuurisen asiakkaan kohtaaminen. (Heponiemi/JASU)
- ProGuard, 2017–2019: Yksintulleiden alaikäisten turvapaikahankijoiden edustajajärjestelmän kehittämishanke EU:ssa, jossa THL oli osatoteuttajana. Hankkeessa kehitettiin edustajajärjestelmää sekä laadittiin edustajan työkalupakki, joka tarjoaa verkossa koulutusmateriaalia edustajille sekä ohjeet koulutuksen järjestäjille. (Skogberg/HYDE)
- Health Equity Europe (JAHEE), 2018–2021: THL on osatoteuttajana hankkeessa ja vastaa Migration and Health työpaketista. Hankkeessa pyritään tunnistamaan hyviä käytäntöjä ulkomaalaistaustaisten terveyserojen kaventamiseksi eri Euroopan maissa. Tätä varten kukin hankkeessa mukana oleva maa on tehnyt laajan selvityksen oman maansa maahanmuuton tilanteesta, erityisesti terveyden, hyvinvoinnin sekä sosiaali- ja terveystyökalujen näkökulmasta. (Kuusio/HYDE)
- THL ja Maahanmuuttovirasto ovat sopineet turvapaikkaa hakevien lasten- ja äitiysneuvolan sekä kouluterveydenhuollon toteutumisen kunnallisissa palveluissa tulevan osaksi Valviran ja AVI:en sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelmaa 2018 alkaen. THL ja Maahanmuuttovirasto tuottavat valvonnalle tarvittavan tietopohjan. (Tiittala/TEIR)
- Maahanmuutto oli yksi Yhtäköyttä-hankkeen kokeilujen aiheista vuonna 2017. Hankkeessa tuotettiin toimintamalleja tutkimustiedon paremmaksi hyödyntämiseksi päätöksenteossa. (Tuomisto/KERE)
 - Tuomisto ym. (2017). Tiedon sitominen päätöksentekoon. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisu, 39.
- Vuosina 2017–2019 toteutettiin kotoutumisen edistämisen asiakasasiakirjarakenteiden kehittämistä ja ylläpitoa Kanta-palveluja varten. (Häkälä/TIRI)
- Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) 2016–2018: Osana muutosohjelmaa kehitettiin kulttuurista moninaisuutta huomioivia lapsi- ja perhepalveluita, perheiden moninaisuutta huomioivaa palvelujärjestelmää ja alaikäisten tarpeita vastaavaa edustajajärjestelmää. (Hakulinen/HYLA)
- Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon tila Suomessa (2018–2020): Osana hanketta tehtiin selvitys ulkomaalaistaustaisten väestön palliatiivisen hoidon nykytilasta ja kehittämistarpeista. (Skogberg/HYDE)
 - Suositus palliatiivisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta Suomessa. Palliatiivisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita, 68/2019.

Kehittämistyö saamelaisten ja romanien terveydestä ja hyvinvoinnista

- Vuosille 2020–2025 tehdyssä lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn tavoite- ja toimenpidesuunnitelmassa huomioitiin Suomen saamelais- ja romaniväestöjen puttavat tietotarpeet. (Korpilahti/HYVI)
 - Castaneda ym. (2019). Etniset ryhmät ja kieli- ja kulttuurivähemmistöt. Teoksessa: Korpilahti ym. (toim.) Väkivallaton lapsuus – Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja.
- Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon tila Suomessa (2018–2020): Osana hanketta tehtiin selvitys saamelais- ja romaniväestön palliatiivisen hoidon nykytilasta ja kehittämistarpeista. (Skogberg/HYDE)
 - Suositus palliatiivisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta Suomessa. Palliatiivisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita, 68/2019.
- Vammaispalvelujen käsikirjassa on tietoa vammaisten saamelaisten oikeuksista kieleen ja kulttuuriin. (Nurmi-Koikkalainen/HYVA)

3.3 Vaikutamme

Vuonna 2016 asetettu päämäärä III: THL:llä on monikulttuurista väestöä koskevaa osaamista, joka on tavoittanut päätöksentekijät, asiakkaat ja yhteistyökumppanit.

THL:n MONET-ryhmä on toimintakautensa aikana toteuttanut aktiivisesti asiantuntijavaikuttamista erityisesti päättäjille, eri alojen ammattilaisille ja jossain määrin myös kohdeväestölle. Osa vaikuttamisesta on tapahtunut MONET:in pysyvien viestinnän väylien kautta, kuten verkkosivuilla, sosiaalisessa mediassa ja vuotuisessa MONET-seminaarissa sekä THL:n keskitetyn viestinnän kanavien kautta. Merkittävästi asiantuntijavaikuttamista on tehty myös muita reittejä pitkin, kuten tapahtumien järjestämisen, puheenvuorojen pitämisen, erilaisiin ohjaus- tai työryhmiin osallistumisen, kansainvälisten vierailujen ja lausuntojen, tietokoosteiden, luonnoskommenttien kirjoittamisen ja mediatyöskentelyn kautta.

Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus -verkkosivut

THL:n Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus -verkkosivut toimivat THL:n maahanmuuttoon ja kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvän työn näyteikkunana. Sivut kokoavat yhteen ilmiön ympärillä tapahtuvan työn laitostasoisesti.

Sivujen kehittämistyö on ollut aktiivista koko MONET:in toimikauden ajan. Ensimmäinen suuri sivoustouudistus tehtiin heti alkuvuodesta 2017, jolloin sivuston rakenne ja sisällöt uudistettiin täysin vastaamaan paremmin laitostasoisista mallia. Vuonna 2018 sivuja ylläpidettiin ja uusia sivuja tehtiin uuden tiedon karttuessa monista tutkimus- ja kehittämishankkeista. Vuonna 2019 sivuja uudistettiin jälleen voimakkaammin osana koko THL:n verkkopalvelun uudistusprojektia vastaamaan paremmin käyttäjien tarpeita: sisältöjä tiivistettiin ja karsittiin, rakennetta ja käsitteitä päivitettiin. Samalla sivujen nimi muutettiin Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus -sivuista Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus -sivuiksi. Nimen muutos vastaa, ottaa kantaa ja osaltaan edistää nykyhetkessä käytävää keskustelua kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvästä retoriikasta. Vuonna 2019 myös sivujen kieliversiot (ruotsi ja englanti) päivitettiin ja laajennettiin.

Sivujen kehittämistyön osana on kuultu asiakkaita: kumppaniraadeilta on saatu arvokkaita kommentteja sivuista ja sivuille on tehty kevyet käyttäjätutkimukset vuosina 2017 ja 2019. Kehittämistyö on myös kannattanut: kävijämäärät ovat kasvaneet (taulukko 1), sivuista on saatu runsaasti hyvää palautetta ja toimittajat sekä päättäjät käyttävät sivuja työnsä lähdetietona. Suosituimmat alisivut olivat vuonna 2019 PALOMA-koulutus (15 886 kävijää) ja poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus (11 473 kävijää). Vuonna 2017 sivut palkittiin THL:n viestintäpalkinnolla.

Taulukko 1. Verkkosivujen kävijämäärien nousu vuosittain.

2016	2017	2018	2019
12 103	74 412	94 822	242 329

Sosiaalinen media: Twitter ja Facebook

Alkuvuodesta 2017 MONET:lle perustettiin omat Twitter- ja Facebook -tilit. Molempia tilejä käytetään aktiivisesti ja molempien kävijämäärät ovat myös kasvaneet tasaisesti ja niiden näkyvyys on jo hyvä (taulukko 2). MONET:in toiminta on ollut aktiivisesti esillä myös THL:n yleisissä sosiaalisen median kanavissa, kuten Twitterissä ja Instagramissa.

Taulukko 2. Sosiaalisen median kanavien seuraajien ja tykkääjien kasvu.

	18.5.2017	31.12.2019	2017	2019
Twitterin seuraajat	83	869		
Facebookin tykkääjät	274	978		
Twiitin näytökerrat (ka)			7 273	16 568

MONET-koordinaatio on pyrkinyt myös tukemaan ryhmän jäsenten vaikuttamista sosiaalisessa mediassa henkilökohtaisilla tileillään. MONET on järjestänyt osana kokouksiaan esimerkiksi Twitter-työpajoja, joissa THL:n keskitetyn viestinnän kanssa on tuettu Twitterin käyttöönottoa ja käyttöä osana asiantuntijavaikuttamista. MONET-ryhmän jäsenistä THL:n viestintäpalkinnon aktiivisesta vaikuttamistyöstä Twitterissä ovat saaneet vuonna 2017 Ulla Korpilahti ja vuonna 2018 Shadia Rask. Lisäksi MONET:in Twitter-työpajoissa ja myös niiden ulkopuolella on aktiivisesti keskusteltu ja kehitetty keinoja suojautua ja selvittää siitä sosiaalisessa mediassa ilmenevästä vihapuheesta ja maalittamisesta, mitä kyseinen ilmiö saattaa herättää.

Vuotuinen MONET-seminaari

MONET on järjestänyt toimintakautensa aikana joka kevät työ- ja elinkeinoministeriön Kotouttamisen osaamiskeskusten kanssa MONET-seminaarin kooten yhteen maahanmuuton ja kotoutumisen parissa toimivaa kenttää, esimerkiksi kotouttamisen ja sote-alan asiantuntijoita ja päättäjiä, tutkijoita, ammattilaisia, sekä kohdeväestöä. Seminaarit on rahoittanut ministeriö ja tämän yhteistyön on sovittu jatkuvan myös tulevaisuudessa. Seminaarien tavoitteena on ollut levittää tietoa THL:n MONET:in ja muiden kumppaniorganisaatioiden maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvästä tutkimus- ja kehittämistyötä (esim. uusia tutkimustuloksia, kehitettyjä työkaluja ja toimintamalleja) ja tuoda kentän toimijoita yhteen.

Seminaarit ovat olleet striimauksen kautta myös valtakunnallisia, eli niitä on voinut seurata suorana lähetyksenä netistä sekä jälkikäteen tallenteista. Lisäksi ELY-keskukset ovat järjestäneet alueillaan etäkatsomoita, jotka ovat koonneet aiheesta kiinnostuneita paikallisia toimijoita yhteen. Seminaarit ovat olleet erittäin suosittuja: THL:n suuri sali on ollut joka vuosi täysi ja myös etäseuraajia on ollut runsaasti.

- MONET-seminaari 2017: Hyvinvointia, terveyttä ja työtä kotoutumiseen. (Kytö/HYDE)
- MONET-seminaari 2018: Kotoutuminen on terveyttä, hyvinvointia ja työtä – koko Suomessa. (Erhola/HYDE)
- MONET-seminaari 2019: Hyvinvoiva kotoutuja – Työkaluja, tutkimusta ja näkökulmia. (Abdulhamed/HYDE)

Muut järjestetyt tapahtumat

MONET:in asiantuntijat ovat järjestäneet lukuisia muita seminaareja ja tilaisuuksia ilmiön tiimoilta muun muassa hankkeisiin ja julkaisuihin liittyen, esimerkkejä:

- Suomen Somaleiden terveydenedistämishankkeessa järjestettiin neljä tulkattua terveydenedistämisseminaaria Pasilan moskeijassa. Seminaarien aiheina oli tuberkuloosi, diabetes, mielenterveys sekä lasten terveys ja rokotukset, 2017–2019. (Hussein/TEIR)
- Maahanmuuttajan mielen hyvinvoinnin edistäminen arjessa -seminaarin järjestäminen THL:ssa yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, 2017. (Kytö/HYDE)
- Dynamics of Urban Segregation in Europe: Understanding Socio-economic and Ethnic Divisions in Finnish Cities –seminaarin järjestäminen THL:ssa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa, 2018. (Kauppinen/JASU)
- Romanian hyvinvointitutkimuksen perusraportin julkaisuseminaarin järjestäminen THL:ssa, 2018. (Weiste-Paakkanen/HYDE)
- International Initiative for Mental Health Leadership - Promoting the Mental Health of Immigrants. Leadership Exchange -tapahtuman järjestäminen THL:ssa yhteistyössä STM:n kanssa, 2018. (Jokela/HYDE)
- Suomen EU:n puheenjohtajuuskauden seminaarin Supporting Refugees' Mental Health järjestäminen yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, 2019. (Mustonen/HYDE)
- Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointitutkimuksen perusraportin julkaisutilaisuuden järjestäminen THL:ssa yhteistyössä Maahanmuuttoviraston kanssa, 2019. (Castaneda/HYDE)
- PALOMA-koulutuksen julkaisutilaisuuden järjestäminen THL:ssa yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, 2019. (Castaneda/HYDE)
- Lasten piirustuksia Libanonin pakolaisleirien kouluista – Kuvia syyrialaisien lasten arjesta –näyttely oli esillä Ravintola Helmessä, 2019. (Sinkkonen/JOKE)

Myös muihin ilmiöihin fokusoituissa THL:n järjestämissä seminaareissa tai tapahtumissa on ollut puheenvuoroja maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden ilmiöstä, mikä on osaltaan edesauttanut ilmiön valtavirtaistamistyötä. Esimerkiksi Neuvolapäivillä on ollut maahanmuuttoa ja kulttuurista moninaisuutta käsitteleviä puheenvuoroja joka vuosi.

Blogikirjoitukset

MONET-ryhmän asiantuntijat ovat kirjoittaneet useita maahanmuuttoa ja kulttuurista moninaisuutta käsitteleviä blogeja THL:n blogialustalle.

1. Castaneda (2018). Onko oma historiamme uhka vai mahdollisuus pakolaisiin suhtautumiselle?
2. Castaneda (2019). Vierailu Nepalissa avasi silmiä maailman tilasta – mutta yllättävällä tavalla.
3. Erhola ym. (2018). Nuorten kohtaaman seksuaalisen väkivallan syyt – miten tutkimustietoa tulee tulkita?
4. Erhola (2018). Kieli työn alla – viranomaisviestijä muuttuvassa maailmassa.
5. Gissler ym. (2017). Nuorten mielenterveysongelmat lisääntyvät Pohjoismaissa – erityisryhmänä maahanmuuttajat.
6. Henriksson (2018). Kulttuurista ymmärrystä väestötutkimuksiin.
7. Hietapakka ym. (2019). Sote-alan töissä tarvitaan monikulttuurisuustaitoja.
8. Jokela (2018). Pakolaisten mielenterveytyydessä tarvitaan joustavuutta.
9. Jokela ym. (2019). Väestön moninaistuminen näkyy neuvolatyön arjessa.
10. Kaihlanen ym. (2018). ”Voisiko tää toimia verkossakin?” – Matka ideasta Monikulttuurisuus asiakastyössä –verkkokouluksi.
11. Kataja (2017). Suomalaisten juomatapojen omaksuminen ei ole kotoutumisen ehto.
12. Klemetti ym. (2018). Prevention of female circumcision is a common concern.
13. Klemetti ym. (2018). Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksen ehkäisy on yhteinen asia.
14. Koukkula ym. (2018). Silpomisen ehkäisemiseksi tarvitaan ammattilaisten yhteistyötä.
15. Koukkula ym. (2019). Silpomisesta on hyvä puhua myös nuorille.
16. Kuusio ym. (2017). Maahanmuuttajan toimintakyky tulee selvittää työllistämisen edistämiseksi.
17. Kuusio ym. (2017). Maahanmuuttaja tarvitsee kohdennettua tietoa sote-palveluista.
18. Lehtola (Saamelaiskäräjät) (2019) Saamenkielisen palvelun saaminen jää usein asiakkaan vastuulle.
19. Mustonen ym. (2018). 32 477 ainultaatuista elämäntarinaa.
20. Mustonen ym. (2019). Palvelumuotoilusta välineet Pakolaisten mielenterveytyyden osaamiskeskuksen perustamiseen.
21. Rask ym. (2018). Rasistinen syrjintä jättää jäljen – ja laskun.
22. Rask ym. (2019). Vastanottokeskusten tarjottava mielekkään tekemisen mahdollisuuksia alueesta riippumatta.
23. Rask (2019). Kotoutujat toivovat työllistymistä ja parempaa taloudellista tilannetta.
24. Tervola (2019). Kotihoidon tuen sisaruskorotuksen poisto edistäisi heikosti kotoutumista ja työllisyyttä.

Kutsuttuja blogikirjoituksia on julkaistu myös kumppanitoimijoiden blogialustoilla.

1. Mäki-Opas ym. (2017). Pakolaisten mielenterveyttä edistämässä. Kotouttaminen.fi-blogi.
2. Rask ym. (2017). Uusi sähköinen työkalu avuksi kotoutujan toimintakyvyn tunnistamiseen. Kotouttaminen.fi -blogi.
3. Rask (2018). Kuka pelaa Suomi-kortilla? Liikkeessä yli rajojen -blogi.
4. Rask (2018). Syrjintä tuottaa terveyseroja – mutta sitä on vaikea nähdä. Kotouttaminen.fi-blogi.
5. Rask (2018). Ken on meistä kaikkein tervein? Ilmiö-blogi.

Muu mediayhteistyö

MONET-ryhmän jäsenet ovat aktiivisesti hyödyntäneet THL:n keskitettyjä viestintäkanavia, joissa on julkaistu tiedotteita ja verkkouutisia. Näistä, sekä eri medioiden suorien asiantuntijahaastattelupyyntöjen kautta on syntynyt monia valtamedioiden julkaisuja, esimerkkejä:

- "Olen usein nähnyt painajaisia kääntämistäni asioista" – Tulkki kääntää asiakkaansa kielen ja tunteet terapeutille. Asiantuntijoiden mukaan Suomessa ei ole perehdytty riittävästi mahdollisiin kulttuurisiin erityistarpeisiin mielenterveyspalveluissa. YLE, 2017. (Kärkkäinen/JARE)
- Romaniväestöllä syvä epäluottamus viranomaisiin. Uutissuomalainen, 2017. (Weiste-Paakkanen/HYDE)
- Ulkomaalainen lääkäri päätyy terveyskeskukseen. Suomen Lääkärilehti, 2017. (Kuusio/HYDE)
- Turvapaikanhakijoiden mielenterveyspalveluille huomattava tarve – "Palvelut eivät ole riittäviä kantasuomalaisillekaan". Turun sanomat, Hämeen Sanomat, Ilkka-Pohjalainen ja useat muut verkkouutista käyttäneet mediat, 2018. (Mäki-Opas/HYDE)
- Pakolaisten mielenterveydessä tarvitaan joustavuutta. Medi uutiset, 2018. (Castaneda/HYDE)
- Maahanmuuttaja törmää lääkärin vastaanotolla kielimuuriin ja ennakkoluuloihin – Kulttuurierot on helppo tulkita rasismiksi. Suomen Kuvalehti, 2018. (Castaneda/HYDE)
- Väitös: Syrjintä tuottaa terveyseroja väestöryhmien välille. Yliopisto-lehti, 2018. (Rask/HYDE)
- Pitäisikö iän, sukupuolen tai etnisen taustan vaikuttaa äänestyspäätökseen? YLE1 Sannikka & Ukkola, 2019. (Rask/HYDE)
- Suomeen perustetaan pakolaistaustaisten mielenterveystyöhön keskittyvä valtakunnallinen osaamiskeskus. Helsingin uutiset, Kaupunkimedia Aamuset, Suomen Lääkärilehti ja useat muut verkkouutista käyttäneet mediat, 2019. (Mäki-Opas/HYDE)
- Turvapaikanhakijoilla runsaasti masennus- ja ahdistuneisuusoireita. YLE, Keski-suomalainen, Kaupunkimedia Aamuset, Suomen Lääkärilehti ja useat muut verkkouutista käyttäneet mediat, 2019. (Castaneda/HYDE)
- Millaista on työpaikkojen rasismi? Työilmapiiri paranisi, jos ymmärtäisimme, että rasisteja eivät ole ne toiset vaan myös minä. YLE, 2019. (Castaneda/HYDE)
- "I'm not a racist but...": Bias in Finnish workplaces often indirect. YLE, 2019. (Castaneda/HYDE)
- Pahimmillaan maahanmuuttaja saa apua vasta kun radikalisoituu – mielenterveyden ongelmat on sysätty järjestöjen hoitoon. Suomen Kuvalehti, 2019. (Castaneda/HYDE)
- Vastanottokeskusten tarjottava mielekkään tekemisen mahdollisuuksia alueesta riippumatta. Turun Sanomat, 2019. (Rask/HYDE)

Yleistajuisia artikkeleja on kirjoitettu aktiivisesti myös erilaisiin ammattilehtiin, esimerkkejä:

- Jokela ym. (2018). Tyttöjen ja naisten ympärileikkauksien ehkäisy on kaikkien ammattilaisten vastuulla. Liikunnan ja terveystiedon opettajien ammattilehti Liito, 2.
- Koukkula ym. (2019). Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen (FGM) – Kätilöt avaintekijöitä ehkäisytyössä. Kätilölehti, 3.
- Koukkula ym. (2019). Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen – Kouluympäristön mahdollisuudet ehkäisytyöhön. Liikunnan ja terveystiedon opettajien ammattilehti Liito, 1.
- Koukkula ym. (2019). Tyttöjen sukuelinten silpominen – Lastenhoitajan keinot ehkäistä silpomista ja auttaa silpomisen läpikäyneitä tyttöjä. Suomen Lastenhoitoalan liiton ammattilehti Slalli, 5.
- Koukkula ym. (2019). Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen (FGM) – Mitä synnytyssairaalassa työskentelevän on hyvä tietää? Suomen Perinatologisen Seuran lehti Napanuora.
- Koukkula ym. (2019). Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen (FGM) – Terveystiedon rooli ehkäisytyössä. Terveystiedon opettajien ammattilehti, 5.
- Miettinen ym. (2019). Pakolaisten päihteiden käytössä sekä altistavia että suojaavia tekijöitä. Pro Terveys.

Koulutuspaketit muiden organisaatioiden ja ammattilaisten käytettäväksi

- Monikulttuurisuus asiakastyössä -verkkokoulu (verkkokoulut.thl.fi/web/monikulttuurisuus): THL:n Verkkokoulut -alustalle avattiin vuonna 2018 suomenkielinen Monikulttuurisuus asiakastyössä -verkkokoulu. Koulutus on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään asiakkaita eri kulttuureista. Verkkokoulusta löytyy yleistietoa kulttuurien kohtaamisesta sekä tarkempaa tietoa erilaisiin asiakasryhmiin liittyvistä erityiskysymyksistä. Verkkokoulu on avoin ja

käyttäjille ilmainen. Verkkokoulun saama vastaanotto on ollut myönteistä. Ensimmäisen vuoden aikana verkkokoulun sivujen katseluja oli peräti 63 417. Verkkokoulun sisältökokonaisuudet tiivistävä infograafi sai vuonna 2019 erityismaininnan suosituimmasta Facebook-postauksesta THL:n viestintäpalkintojen jakotilaisuudessa. Verkkokoulun hyödyntämistä sote-ammattilaisten koulutuksessa on pilotoitu ja Tampereen yliopiston kanssa on sovittu heidän hyödyntävän verkkokoulua erikoistuvien lääkärin johtamiskoulutuksessa keväällä 2020. Verkkokoulu tehtiin osana COPE-hanketta. (Heponiemi/JASU)

- **PALOMA-koulutus** (thl.fi/palomakoulutus): Vuonna 2019 osana PALOMA-hanketta julkaistiin videopohjainen koulutuspaketti, joka on maksuton, verkkopohjainen, laaja koulutuskokonaisuus ja antaa hyvät perustiedot pakolaistaustaisten asiakkaiden kohtaamiseen ja heidän hyvinvointinsa tukemiseen. Koulutuksen käyttäjiä ovat esimerkiksi oppilaitokset ja niiden opiskelijat, eri alojen ammattilaiset ja organisaatiot sekä vapaaehtoistyöntekijät. Koulutusta voi hyödyntää sekä esimerkiksi työntekijän perehdytyksessä ja koulutuksessa että oppilaitoksen opintokokonaisuutena. Koulutus rakentuu 16 eri teemaisesta videosta. Videoista ensimmäinen on lyhytdokumenttielokuva Uusi kotimaa, joka kuvaa kotoutumisen ja hyvinvoinnin polkua pakolaistaustaisten suomalaisten itsensä kertomana. Tätä seuraa 15 noin 20 minuutin luentoa, joissa asiantuntijat kertovat pakolaisuuteen liittyvistä ilmiöistä ammattilaisten silmin. Kaikki videot on tekstitetty suomen lisäksi myös ruotsiksi ja englanniksi. Erityisesti oppilaitoskäyttöä ajatellen jokaiseen näistä 16 videosta on liitetty myös oppimistehtävät, joiden myötä muodostuu 1–5 opintopisteen kokoinen opintokokonaisuus. Useat oppilaitokset ovat ottaneet koulutuspaketin käyttöönsä kouluttaessaan opiskelijoitaan, ja useat muut organisaatiot käyttävät koulutusta ammattilaisten kouluttamisessa ja perehdyttämisessä. Koulutuspaketti tehtiin yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. (Castaneda/HYDE)

Myös muihin ammattilaisille suunnattuihin koulutuspaketteihin on tuotettu sisältöjä, esimerkkejä:

- THL:n verkkokoulun Luo luottamusta – puutu väkivaltaan materiaaleihin tehty osuus silpomisen estämistyöstä. (Koukkula/HYLA)

Työryhmä- ja virkamiesyhteistyö

MONET-ryhmän asiantuntijat ovat osallistuneet runsaasti monenlaisiin työryhmiin. Esimerkkejä:

- Sosiaali- ja terveysministeriön Maahanmuuton koordinaatioryhmä. (Mäki-Opas/HYDE)
- Sosiaali- ja terveysministeriön Muuttoliike-strategiatyöryhmä. (Kuusio/HYDE)
- Sosiaali- ja terveysministeriön Romaniasiain neuvottelukunnan Sanoista tekoihin -hankkeen ohjausryhmä. (Weiste-Paakkanen/HYDE)
- Työ- ja elinkeinoministeriön Kotouttamisen osaamiskeskusten koordinaatioryhmä. (Castaneda/HYDE)
- Maahanmuuttoviraston mielenterveystyöryhmä. (Mäki-Opas/HYDE)
- Maahanmuuttoviraston Psyke-hankkeen ohjausryhmä. (Garoff/HYDE)
- Maahanmuuttoviraston ja Mieli ry:n Lapset puheeksi -hankkeen ohjausryhmä (Mustonen/HYDE)
- Oikeusministeriön syrjinnän seurannan työjaosto. (Rask/HYDE)
- Oikeusministeriön Valinnanvapauskokeilujen arvioinnin työryhmä. (Kuusio/HYDE)
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun ulkomaalaisjaos. (Kuusio/HYDE)
- Alueelliset romaniasiain neuvottelukunnat -työryhmä. (Weiste-Paakkanen/HYDE)
- Tilastokeskuksen Ulkomaalaistilastoinnin yhteistyöryhmä. (Skogberg/HYDE)
- Helsingin yliopiston Centre of Excellence in Research on Ageing and Care asiantuntijaryhmä. (Rask/HYDE)
- Tampereen yliopiston Pakolaisten Hyvinvointikoulu Refugee Health School -interventio-ohjelman sidosryhmä. (Rask/HYDE)
- Lapin yliopiston Sara - saamelasten hyvinvointi ja yhdenvertaisuus -hankkeen ohjausryhmä. (Weiste-Paakkanen/HYDE)
- Diakonissalaitoksen Opin portailla -hankkeen ohjausryhmä. (Weiste-Paakkanen/HYDE)
- Psykotraumatologian keskuksen Sotatraumatisoituneiden kuntoutus -hankkeen ohjausryhmä. (Castaneda/HYDE)
- Refugee WellSchool -sidosryhmä. (Rask/HYDE)
- European Public Health Associationin hallitus. (Kuusio/HYDE)
- Sosiaalilääketieteen yhdistyksen hallitus. (Kuusio/HYDE)
- Psykologien Sosiaalinen Vastuu ry:n hallitus. (Garoff/HYDE)
- TOIMIA:n väestötutkimusryhmä. (Rask/HYDE)
- TOIMIA:n sosiaalialan ryhmä. (Henriksson/HYDE)
- Käypä hoito/traumaperäinen stressihäiriö -työryhmä. (Garoff/HYDE)

- Sitran Ratkaisu100-kilpailun työryhmä. (Castaneda/HYDE)
- Sitra Labin lasten ja nuorten eriarvoisuus -työryhmä. (Rask/HYDE)
- Red Cross Red Crescent Research Network ohjausryhmä. (Garoff/HYDE)
- Naapurisuussovittelun keskuksen kanssa monikulttuurisen naapurisuussovittelun ohjausryhmä. (Elonheimo/VAME)
- Ethnigsurveydata Network COST Action -verkosto. (Skogberg/HYDE)
- Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston hankkeiden maahanmuuttokysymysten yhteistyöfoorumi. (Heponiemi/JASU)

Lausunnot, tietopyynnöt, selvitykset ja vastaavat

MONET-ryhmän asiantuntijapanosta on hyödynnetty myös lukuisissa lakilausunnoissa ja muissa tietopyynnöissä esimerkiksi toimintaohjelmiin tai muihin kirjoituksiin liittyen. Kulttuurisen moninaisuuden kysymyksiä on huomioitu erityiskysymysten lisäksi enenevissä määrin myös osana koko väestöä koskevia lakivalmisteluita ja muuta hyvinvointia edistävää työtä. Esimerkkejä:

- Kotoutumislakiluonnoksen kommentointi, 2017. (Kuusio/HYDE)
- Valtiontalouden tarkastusviraston selvityspyyntöön sosiaali- ja terveydenhuollon kotouttamisesta vastaaminen, 2017. (Kuusio/HYDE)
- Hallituksen esitys laeiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta, lausunto, 2017. (Nykänen/JARE)
- Lausuntopyyntö Viranomaisyhteistyötä taistelualueilta palaavien kanssa, 2017. (Mikkola/VAPY)
- Kotouttamisen toimivuus, eduskuntakuuleminen ja lausunto, 2018. (Castaneda/HYDE)
- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta, eduskuntakuuleminen ja lausunto, 2018. (Palo/VAOG)
- Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, 2018. (Castaneda/HYDE)
- Tietopyyntö (SM) viranomaisille, joilla on tiedonsaantioikeus UlkRekL:n (1270/1997) 10 §:n perusteella, vastaaminen, 2018. (Kuusio/HYDE)
- Euroopan neuvoston rasmin ja suvaitsemattomuuden vastainen komission valvontakierroksen toimenpiteiden pyyntö, vastaaminen, 2018 (Castaneda/HYDE)
- Lantaroten sopimuksen komitean kysely pakolaiskriisiä koskevien suositusten täytäntöönpanosta, STM:n tietopyyntöön vastaaminen, 2018. (Skogberg/HYDE)
- WHO EURO:n pakolaisten ja siirtolaisten terveyttä koskeva kysely, tietopyyntöön vastaaminen, 2018. (Kuusio/HYDE)
- Lakiluonnos kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, kommentointi, 2018. (Kuusio/HYDE)
- Robert Koch Institutin maahan muuttaneiden terveyden raportointi, tietopyyntöön vastaaminen, 2018. (Skogberg/HYDE)
- Turvallisuuden, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamisen edellyttämät toimenpiteet, tietopyyntöön vastaaminen, 2018. (Klemetti/HYLA)
- Romanian työllisyys ja syrjintä, eduskuntakuuleminen, 2019. (Weiste-Paakkanen/HYDE)
- Mielenterveysstrategialuonnos, kommentointi, 2019. (Mäki-Opas/HYDE)
- Hoitopaikkalaki, kommentointi, 2019. (Kuusio/HYDE)
- Pekingin toimintaohjelma, kommentointi, 2019. (Siukola/HYDE)
- Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020-2023, kommentointi, 2019. (Kuusio/HYDE)
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston teettämä syrjintäkysely, konsultaatio, 2019. (Rask/HYDE)
- Oikeusministeriön teettämä selvitys syrjintätietoaineistoista, konsultaatio, 2019. (Rask/HYDE)
- Owl group Oy:n pyyntö selvityksestä turvapaikkaprosessista, vastaaminen, 2019. (Garoff/HYDE)

Asiantuntijaesitykset ja puheenvuorot seminaareissa ja muissa tilaisuuksissa

MONET-ryhmän asiantuntijat ovat osallistuneet asiantuntijoina aktiivisesti myös muiden organisaatioiden järjestämiin seminaareihin, koulutustilaisuuksiin, tapahtumiin ja asiantuntijakokouksiin. Puhujapyyntöjä tulee enemmän kuin mihin pystytään vastaamaan. Esimerkkejä:

- THL's action plan for cultural diversity, Ruotsin sosiaalialhallitus, 2017. (Castaneda/HYDE)
- Keskustelua alueellisen segregaaion mittaamisesta, Helsingin seudun MAL-valmistelun asumisen ryhmä, 2017. (Kauppinen/JASI)
- Maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden terveydentila ja terveyspalveluiden käyttö, Duodecimin Pohjolan Lääkäripäivät, 2017. (Skogberg/HYDE)
- Mitä tiedämme ulkomaalaistaustaisten psyykkisestä ja fyysisestä terveydestä ja hyvinvoinnista? Tilastokeskus, 2017. (Castaneda/HYDE)
- Stress due to health information systems among Finnish and migrant physicians and nurses, Monikulttuurisuuden yhteistyöfoorumi, 2017. (Heponiemi/JASU)

- Maahanmuuttajien asuminen ja segregaatoin dynamiikka. Tutkittua tietoa maahanmuutosta, Ympäristöministeriö, 2018. (Kauppinen/JASI)
- Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointitutkimus (TERTTU), Maahanmuuttoviraston vastaanottokeskusten johtajien päivät, 2018. (Skogberg/HYDE)
- Turvapaikanhakijoiden mielenterveyden edistäminen. Maahanmuuttoviraston vastaanottokeskusten hoitajien päivät, 2018. (Mäki-Opas/HYDE)
- Income mobility and moving to a better neighbourhood - an enquiry into ethnic differences in Finland, Ympäristöministeriö, 2018. (Vaalavuo/JATE)
- Pakolaisten mielenterveyden tuki terveyspalveluissa. PALOMA suosituksia ja työkaluja, Valtakunnallinen maahanmuuttajapalveluiden hoitajien työkokous, 2018. (Mäki-Opas/HYDE)
- Native-origin families with children as drivers of ethnic residential segregation, Väestötieteen jatko- ja täydennyskoulutusseminaari, 2018. (Kauppinen/JASI)
- Traumatisoitumiseen, mielenterveyteen ja muistamiseen liittyvistä kysymyksistä turvapaikanhakijan näkökulmasta, Oikeusministeriö, 2019. (Garoff/HYDE)
- Roma Wellbeing Study in Finland (Roosa), Euroopan neuvoston Romanian terveyden edistämisen temaattinen työkokous, 2019. (Koponen/KERE)
- Social inclusions & ageing migrants, The Union for Senior Services and The Finnish Center for Easy to Read (EU's side event), 2019. (Rask/HYDE)
- Romanian terveys ja hyvinvointi, Vantaan kaupungin paikallisromanityöryhmä, 2019. (Kuusio/HYDE)
- Alustus käsitetöypajassa, Opetushallitus, 2019. (Rask/HYDE)
- Alueellinen segregatio ja turvallisuus, Valtakunnallinen turvallisuusseminaari, 2019. (Kauppinen/JASI)
- Mitä Suomeen muuttaneiden terveydestä tiedetään? Helsingin yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta, 2019. (Rask/HYDE)

MONET:in toiminta on ollut esillä myös erilaisilla messuilla ja yleisötahtumissa, esimerkkejä:

- Ständi TerveSos -tahtumassa, 2017
- Sisällöntuotantoa 100 tasa-arvotekoa -kampanjaan, 2017 THL:n tasa-arvotekona kootaan tietoa sukupuolten välisistä hyvinvointi- ja terveyseroista maahanmuuttajaväestössä
- Sisällöntuotantoa THL 100 päivää -kampanjaan, 2017
- Ständi Integration-messuilla, 2018
- Session järjestäminen TerveSos -tahtumaan, 2018

3.4 Valtavirtaistamme

Vuonna 2016 asetettu päämäärä IV: Monikulttuurisuuteen liittyviin kysymyksiin on vastattu THL:n lakisääteisissä erityispalveluissa.

Vuonna 2016 päämäärä IV muotoiltiin koskemaan THL:n lakisääteisiä erityispalveluja, mutta työskentelykauden edetessä päämäärä nähtiin tarpeelliseksi laajentaa koskemaan valtavirtaistamista laajemminkin, eli että kulttuurinen moninaisuus tulisi huomioida ja siihen pyrkiä vastaamaan laajemminkin THL:n erilaisissa palveluissa, myös lakisääteisten erityispalvelujen lisäksi. Tämän nähtiin tarkoittavan sitä, että kaikessa, mitä THL tekee, olisi asiaa tärkeää tarkastella myös kulttuurisen moninaisuuden näkökulmasta. Näitä valtavirtaistamistekoa ovat esimerkiksi viestinnän visualisointien kuvastoissa Suomen väestön kulttuurisen moninaisuuden huomioiminen, koko väestölle suunnatussa tiedottamisessa tai tiedonkeruissa materiaalien kääntäminen eri kielille, tai THL:n henkilöstön kulttuurisen moninaisuuden huomiointi tarjoamalla osallistumisen mahdollisuuksia myös muilla kielillä kuin suomeksi.

Monissa valtion palveluissa on toimintakauden aikana huomioitu kulttuurinen moninaisuus osana toimintaa. Esimerkkejä:

- Työ väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin tunnistamiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi sote-sektorilla on alkanut. (Mikkola/VAPY)
- Nollalinja-palvelu: Palvelun kriisipäivystäjille on tarjottu koulutusta kulttuurisen moninaisuuden teemasta. Monikielistä tulkkausta on edistetty ja se otetaan käyttöön vuonna 2020. (Hietamäki/VAME)

- Rikos- ja riita-asioiden sovittelu: Palveluntuottajille on suunniteltu kulttuurisen moninaisuuden teemaan liittyvää koulutusta sekä suunniteltu julkaisua sovitteluun liittyen. (Elonheimo/VAME)
- Turvakotipalvelujen kehittämisohjelma 2016–2019: Ohjelmassa on huomioitu palveluntuottajien henkilöstön koulutustarve kulttuurisesta moninaisuudesta ja valtakunnallisissa turvakotien laatusuosituksen päivityksessä on huomioitu kulttuurisensitiivisyyden näkökulmat. (Peltonen/VAME)

Valtion palveluiden lisäksi THL on toteuttanut joukon muita toimia valtavirtaistaakseen kulttuurisen moninaisuuden kysymyksiä laitoksen toiminnassa. Esimerkkejä:

- Ulkomaalaistaustaisten ja kieli- ja kulttuurivähemmistöjen terveyden ja hyvinvoinnin väestötutkimuksellinen seuranta on pyritty saamaan osaksi THL:n säännöllisiä, pysyviä tiedonkeruurakenteita. (Castaneda/HYDE)
- Valtavirtaistamista toteuttavat ne tiedonkeruut, jotka eivät itsessään ole kohdistettuja ulkomaista syntyperää olevalle väestölle tai kieli- ja kulttuurivähemmistöille, mutta joissa otetaan taustaisuus huomioon taustatiedoissa ja mahdollisuuksien mukaan tulosten analyysivaiheessa. Esimerkkejä:
 - Kouluterveyskyselyssä on vuodesta 2013 lähtien selvitetty vastaajan syntyperä (kts. luku 3.1). Vuonna 2016 pilotoitiin myös kysymystä kieli- ja kulttuurivähemmistöön kuulumisesta (saamelaistausta, romanitausta, suomenruotsalaistausta, muu kulttuurivähemmistötausta), mutta tuloksia ei pidetty luotettavina, eikä niitä siksi ole raportoitu. (Klemetti/HYLA)
 - FinLapset-kyselytutkimuksen pilottitutkimuksessa Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) selvitettiin vastaajan syntyperä (kts. luku 3.1). (Klemetti/HYLA)
 - Päihdetapauslaskenta (kts. luku 3.1). (Partanen/KEPA)
 - Tartuntatautiseuranta (kts. luku 3.1). (Tiittala/TEIR)
 - Äitiys- ja lastenneuvolan sekä kouluterveydenhuollon valtakunnallinen seuranta vuonna 2017 (kts. luku 3.1). (Hakulinen/HYLA)
- Valtavirtaistamista toteuttavat ne suositukset, toimintaohjelmat tai muut julkaisut, jotka eivät itsessään ole kohdistettuja ulkomaista syntyperää olevan väestön tai kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kysymyksiin, mutta joissa otetaan kyseiset väestönosat huomioon osana Suomen väestöä. Esimerkkejä:
 - Väkivallaton lapsuus -toimintaohjelma (kts. luku 3.2). (Korpilahti/HYVI)
 - Suomalaisten hyvinvointi -julkaisu (kts. luku 3.1). (Kestilä/JASI)
- Valtavirtaistamista toteuttavat kieliversioiden tuottaminen sellaisista julkaisuista tai materiaaleista, jotka eivät itsessään ole kohdistettu vain ulkomaista syntyperää olevalle väestölle tai kieli- ja kulttuurivähemmistöille, mutta joiden tuotannossa otetaan huomioon Suomen monikielisyys. Esimerkkejä:
 - Meille tulee vauva -oppaasta, joka annetaan äitiysneuvolakäynnillä, on julkaistu kieliversiot pohjois-saamen-, englannin-, venäjän- ja somalinkielisinä versioina. Pohjois-saamenkielistä versiota muokattiin yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa. (Hakulinen/HYLA)
 - Kouluterveyskyselyn lomake käännettiin pohjoissaamenkielelle. (Klemetti/HYLA)
 - FinLapset-kyselytutkimuksen pilottitutkimuksen Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) lomake käännettiin viidelle kielelle. (Klemetti/HYLA)
- Vuonna 2019 perustettiin International THL -verkosto, joka kokoaa yhteen THL:n kansainväliset osaajat ja edistää englanninkielisen työskentelyn mahdollisuuksia laitoksessa. Verkosto palkittiin vuoden 2019 viestintäpalkinnolla Yhdenvertaisuuden suunnannäyttäjä -sarjassa. (Rask/HYDE)
- Terveysturvallisuus-osastolle perustettiin vuonna 2017 Maahanmuuttajien infektiot –asiantuntijaryhmä (##MAMIT) koordinoimaan ja edistämään maahan muuttaneiden infektioiden liittyvää toimintaa osastolla. (Tiittala/TEIR)
- THL osoittaa laitostasoisilla teoillaan tahtotilaansa kulttuurisen moninaisuuden huomiointiin ja ilmiössä vallitseviin epäkohtiin aktiiviseen vaikuttamiseen.
 - THL on mukana yhdenvertaisuusjulistuksessa ja liittyi Syrjinnästä vapaa alue -kampanjaan vuonna 2017. (Siukola/HYDE)
 - THL liputtaa vuosittain saamelaisten ja romanien kansallispäivinä ja osallistuu myös muilla tavoin näiden kansallispäivien viettämiseen, esimerkiksi sosiaalisen median kampanjoihin. (Mäki-Penttilä/HYDE)

4. Kokemuksia MONET-ryhmän toiminnasta

MONET-ryhmä on koettu tärkeäksi niin laitoksen sisällä kuin THL:n yhteistyökumppaneiden ja asiakkaiden keskuudessa. Ryhmän tehtävä tietoa välittävänä, asiantuntijaosaamista yhdistävänä ja toimintaa vahvistavana toimijana on koettu tärkeäksi. Koska toiminta perustuu vahvasti yhteistyölle, kerättiin vuoden 2019 lopussa ajatuksia MONET-ryhmän toiminnasta niin kumppaneilta kuin myös THL:n asiantuntijoilta. Myös ryhmän koordinoinnista kerääntynyttä kokemustietoa summataan lyhyesti.

4.1 Kokemuksia kumppaniraatilaailta

”Minusta oli arvokasta kuulla erilaisissa taustaorganisaatioissa työskentelevien henkilöiden näkemyksiä ja kokemuksia mitä erilaisimmista kulttuureista tulevien henkilöiden terveydestä ja hyvinvoinnista. Vuoropuhelu ja kokemusten jakaminen auttoi minua työssäni STM:ssä ja lisäsi ymmärrystäni palvelujärjestelmän haasteista ja tarvittavista kehittämistoimenpiteistä.”

Viveca Arrhenius, sosiaalineuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

”Työ- ja elinkeinoministeriössä toimiva kotouttamisen osaamiskeskus on järjestänyt yhteistyössä MONET-ryhmän kanssa MONET-seminaareja jo useamman kerran. Yhteisseminaarit ovat olleet innostava ja vaikuttava tapa viedä kentälle uusinta tutkimustietoa ja toimivia käytäntöjä monikulttuurisen työn tueksi. Yhteinen arvopohja etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja MONET-ryhmän osaavat ja helposti lähestyttävät asiantuntijat ovat tehneet yhteistyön helpoksi ja palkitsevaksi. Seminaarit ovat vetäneet THL:n salin täyteen ja etäyhteyksien päässä on ollut toinen yhtä suuri joukko tiedonjanoisia ammattilaisia. Yhteistyö MONET-ryhmän kanssa on vahvistanut myös kotouttamisen osaamiskeskuksen näkemystä kotoutumiseen vaikuttavien monien tekijöiden, muun muassa terveyden ja hyvinvoinnin, merkityksestä kotoutumispolun muotoutumiseen.”

Anne Alitolppa-Niitamo, erityisasiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö

”THL:n MONET-kumppaniraati kokoaa yhteen eri alojen asiantuntijoita, jotka ovat tehneet työtä monikulttuurisuuden tutkimuksen sekä kotoutumisen ja hyvinvoinnin edistämisen parissa. Laaja ja monipuolista osaamista sisältävä verkosto on ollut hyödyllinen kanava teemaan liittyvien tietojen jakamiseksi eri toimijoiden välillä. Lisäksi tutkimusyhteistyö on ollut hedelmällistä, ja sen avulla on voitu jakaa osaamista ja resursseja.”

Tarja Nieminen, yliaktuaari, Tilastokeskus

”Kumppaniraati on meille tärkeä väylä saada ruohonjuuritasolta romanivanhusten ja -nuorten palvelutarpeista keräämääme tietoa tutkimuksen, palvelutuottajien ja päättäjien käyttöön. Toki yhteistyö on vaatinut molemminpuolista aikaa ja vaivaa rakentuakseen, mutta nykyisin THL suhtautuu meihin tasavertaisina kumppaneina ja me voimme luottaa heidän asiantuntemukseensa, näin hyödynnämme molemmat. Ja sitähän yhdenvertaisuus toteutuakseen tarvitsee – parhaimmillaan se tuottaa uutta tietoa ja uusia ratkaisuja.”

Päivi Majaniemi, Suomen Romaniyhdistys

”Tärkeää on ollut uusien ajatusten esille tuominen ja niiden käsittely. Voidaan pohtia ryhmässä erilaisia asioita ja jokainen voi tuoda esiin oman mielipiteensä, näkemyksensä käsiteltävistä asioista.”

Ossi Blomerus, Itä-Suomen alueellinen romanasiaian neuvottelukunta/Savonlinnan Seudun Romanilähetys ry

”Ryhmän kokoontuminen on ollut tärkeää, koska olemme saaneet ajankohtaista tietoa liittyen monikulttuurisen väestön terveyteen. On mielestäni tärkeää, että myös ruohonjuuritason työtä tekevien järjestöjen asiantuntemusta kuullaan, koska kohtaamme työn arjessa väestöryhmiä, joita on usein vaikea tavoittaa.”

Meri Korniloff, suunnittelija, Lääkärin Sosiaalinen Vastuu, Global Clinic

4.2 Kokemuksia MONET-ryhmäläisiltä ja THL:n johdolta

”Terveysturvallisuusosasto tekee tiivistä yhteistyötä Maahanmuuttoviraston terveystiimin kanssa erityisesti turvapaikanhakijoiden terveyspalveluihin liittyen. MONET on koonnut erinomaisesti yhteen THL:n monikulttuurisuustyötä koskevan asiantuntemuksen. Osaston näkökulmasta THL:n MONET-asiantuntijaverkosto ei ole ollut pelkästään osastojen välistä tiedonvaihtoa vaan se on aidosti mahdollistanut monikulttuurisuutta tukevan asiantuntijatyön, tutkimuksen ja vaikuttamistyön strategisen suunnittelun ja koordinoinnin.”

Taneli Puumalainen, ylilääkäri (TEIR)

”MONET-verkostotyö on osoittautunut erittäin hyödylliseksi ja toimivaksi tavaksi tiivistää yhteistyötä THL:ssä ja THL:stä ulospäin mm. kumppanuusraateina. Vaikka en itse ole ehtinyt mukaan kovinkaan moneen palaveriin, olen pystynyt hyvien muistioiden ja muun materiaalien jakamisen kautta pysymään ajan tasalla ja kasvattamaan omaakin ymmärrystäni monialaisesta työstä, jolla kulttuurinen moninaisuus tuodaan osaksi terveyttä ja hyvinvointia keskevää keskustelua sekä väestötutkimus- ja kehittämistyötä eri aihepiireissä. Olen myös päässyt kommentoimaan ja tuomaan esiin itselleni tärkeitä ja omaan asiantuntemukseeni kuuluvia asioita.”

Päivikki Koponen, tutkimuspäällikkö (KERE)

”HYLA:n toiminnassa MONET-ryhmän kuulumisesta on ollut konkreettisenä hyötynä monikulttuurisuuteen liittyvä uuden ja ajankohtaisen tiedon jakaminen. Pääasiallisesti kaikessa lapsiin, nuoriin ja perheisiin liittyvässä tutkimuksessa, tietotuotannossa, ohjauksessa ja asiantuntijatehtävissä tulee huomioida monikulttuurisuusteema. Teeman huomioiminen on ollut helpompaa, kun MONET-ryhmän avulla olemme pystyneet verkostoitumaan THL:n eri toimijoiden kanssa ja sitä kautta saaneet asiantuntijuutta käyttöömmme yli osastorajojen. Tutkimuskysymysten muotoilu yhdessä MONETlaisten kanssa sekä keskustelu eri ryhmien saavutettavuudesta on edistänyt omia tutkimushankkeitamme. Ryhmän avulla olemme myös saaneet luotua uusia kontakteja talon ulkopuolelle ja sen myötä käynnistäneet yhteistyötä eri tahojen kanssa.”

Mimmi Koukkula, asiantuntija, ja Reija Klemetti, tutkimuspäällikkö (HYLA)

”MONET-ryhmän kautta pysyy kätevästi ajan tasalla siitä, mitä kaikkea monikulttuurisuuteen liittyvää THL:ssä tehdää. MONET-ryhmä toimii tiedonvälittämisen kanavana ja on hyödyllinen verkosto myös silloin, kun metsästetään tietyn monikulttuurisuuteen liittyvän teeman tuntevaa asiantuntijaa.”

Laura Hietapakka, tutkija (JASU)

”MONET-toiminnassa eri osastojen ja yksiköiden välinen tiedonvaihto on tärkeää, hyödyllistä ja tarpeellista.”

Merja Mikkola, kehittämispäällikkö (VAPY)

”MONET-ryhmässä on onnistuttu luomaan innostunutta yhteistyötä laitoksen eri alojen asiantuntijoiden kesken. Sen tuloksena THL näyttäytyy ulospäin vakuuttavana ja haluttuna monikulttuurisuuskysymysten asiantuntijana ja kumppanina. Tunnustus ruokkii myönteisen kehityksen kierrettä, jos kohta ulkoinen kysyntä myös kuormittaa asiantuntijoita.”

Tuire Santamäki-Vuori, johtaja (HYVO)

4.3 Kokemuksia MONET-ryhmän koordinaatiosta

MONET-ryhmän toiminta vuodesta 2016 alkaen on ollut Hyvinvointiosaston Yhdenvertaisuus ja osallisuus -yksikön Monikulttuurisuustiimille kiinnostava ja opettava kokemus ilmiölähtöisen työskentelyn koordinoinnista suuressa organisaatiossa. Etuja ja haasteita summataan kuviossa 3. Ryhmän yhteinen tavoite, jäsenten aito kiinnostus yhdessä tekemiseen ja jakamiseen, sekä ryhmän työskentelyyn osallistumisen mahdollisuudet osana omaa työtä sekä luvan että ajan puolesta ovat kaiken edellytys. Näiden perusedellytysten lisäksi selkeimpänä kokemuksena näyttäytyy se, että suuri, koko organisaation läpäisevä toiminta ja verkostomainen työtapo ei toimi ilman jämäkkää koordinaatiota ja selkeää rakennetta.

Horisontaalisen työskentelytavan keskeisimpinä etuina on laaja-alainen tiedonkulku ja saman ilmiön kanssa työskentelevien henkilöiden tunteminen, mikä vähentää tekemisen päällekkäisyyttä tai ristiriitaista tekemistä, lisää synergiaa ja tarjoaa mahdollisuuksia yhdessä oppimiselle ja asiantuntijatuella. Yhteistyön vaikuttavuus on näkynyt esimerkiksi yhteisiä hankehakemuksia suunniteltaessa, laitoksen sisäisissä ilmiöön liittyvissä konsultaatioissa ja sopivien asiantuntijoiden löytämisessä läpi organisaation esimerkiksi erilaisiin tietopyyntöihin tai puhujapyyntöihin vastaamisessa ja delegoinnissa. Keskeistä on ollut tietää ja tuntea ryhmään kuuluvat henkilöt ja heidän erityisosaamisensa sekä heidän tekemänsä työ yhteisen ilmiön kentällä, jotta erilaisiin tarpeisiin on löytynyt sopiva asiantuntemus. Kaiken tämän lopputuloksena toiminnan laatua ja vaikuttavuutta saadaan kasvatettua.

Selkeänä hyötynä on lisäksi ollut THL:n sisäisen järjestäytymisen kautta sen näyttäytyminen myös ulospäin vakuuttavampana toimijana, jonka asiantuntemus on laaja-alaista, jonka toiminta on koherenttia, ja joka pystyy monipuolisesti vastaamaan erilaisiin tiedusteluihin. Kyse ei myöskään ole ainoastaan ulospäin näyttäytyvästä kuvasta, vaan asiakkaita pystytään aidosti palvelemaan paremmin ryhmän yhteistyön myötä.

Keskeisin haaste menneellä toimintakaudella on liittynyt resursointiin: kun ryhmän koordinointiin ja toiminnan toteuttamiseen ei ole osoitettu varsinaisia erillisiä resursseja, jää toiminnan koordinaatio ja toteuttaminen sen varaan, miten yksittäiset asiantuntijat priorisoivat niihin aikaa muun varsinaisen päätyönsä ohella. Rakennelma on ollut jossain määrin haavoittuvainen, sillä kiireisimmissä työtilanteissa ryhmän koordinointi jää vaille ansaitsemaansa ja tarvitsemaansa panostusta. Resurssittomuuteen nähden ryhmän koordinaation ja toiminnan toteuttamisen voidaan arvioida toimineen verrattain hyvin. Tämä antaa lupaavan ennusteen sille, millaiseen toimintaan ryhmä pystyisi, mikäli sille olisi osoitettu pienikin pysyvä resurssi.

Samansuuntaiset resurssintarpeet koskevat pienemmässä mittakaavassa myös muita ryhmän jäseniä: osalla ryhmän jäsenistä maahanmuuttoon ja kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvät asiat ovat selkeämpänä osana perustehtävää, jolloin myös ryhmän toimintaan osallistuminen on ollut helpompaa, toiset ovat puolestaan osallistuneet siihen vain työtilanteen salliessa, mikä on voinut johtaa osallistumisen ”hiipumiseen pois”. Toisaalta tällöinkin pelkän sähköpostilistan seuraaminen voi olla riittävä tapa pysyä tietoisena keskeisimmistä asioista. Talon lävistävässä yhteistyössä haasteina näyttäytyvät myös monenlaiset intressikysymykset, jotka pahimmillaan luovat haasteita yhteiselle toiminnalle ja vaativat tasapainottelua asiantuntijoilta, kun prosessin omistajuus on hajautettua: missä määrin on mahdollista edistää ilmiön tai ryhmän intressiä ja miten se suhteutuu yksikön tai asiantuntijayksikön omiin intresseihin. Konkreettisenä esimerkkinä tästä ovat muun muassa rahoitushakuihin osallistuminen: onko yhden yksikön etu tarjota hakemuksessa budjettipaikkaa myös toisille yksiköille, vai kannattaako rahoitushaun aiheesta peräti vaieta, jotta ei herätetä mahdollisia kilpailijoita samaan hakuun.

Haasteista huolimatta on ollut ilo nähdä ryhmän jäsenten sitoutuminen ja aito kiinnostus ilmiötä kohtaan, mikä on luonut puitteet aidolle organisaatorajat ylittävälle yhteistyölle. Selkeästi organisoitunut toiminta on näkynyt myös positiivisina asiakaskohtauksina ja monina aidon vaikuttamisen paikkoina.

Kokemuksia MONET:in toiminnasta

Edut

- Teemme aitoa yhteistyötä
- Tieto kulkee talon sisällä
- Hyödynnämme toisiamme ja saamme tukea toisiltamme
- Opimme toisiltamme
- THL näyttäytyy vakuuttavampana toimijana
- **Palvelemme asiakkaitamme paremmin!**
- **Toimintamme on vaikuttavampaa!**

Haasteet

- Resurssien puute ryhmän koordinointiin
- Ryhmäläisten työskentely osana perustehtävää vs. ”otona”
- Ryhmän/asian intressi vs. oma/yksikön intressi

Kuvio 3. Kokemuksia MONET-koordinaatioryhmän tunnistamista toiminnan eduista ja haasteista.

5. MONET-ryhmä tulevaisuudessa

Suomi on ollut kulttuurisesti moninainen maa aina muun muassa Suomen alkuperäiskansa saamelaisten sekä Suomessa satoja vuosia asuneiden romani- ja tataariväestöjen kautta. Lisäksi moniin eri syihin perustuva maahanmuutto on rikastuttanut Suomen kulttuurista moninaisuutta jo vuosikymmenten ajan ja volyymiltaan kiihtyen. Suomessa on myös kasvava joukko värillistä väestöä, joka muodostaa oman rodullistetun vähemmistönsä, vaikka syntymämaa saattaisikin olla Suomi. Suomi on siis maana kulttuurisesti moninainen ja tämä moninaisuus tulee kasvamaan ja monipuolistumaan entisestään tulevana vuosikymmeninä. Samalla etnisyyteen liittyvät väestöryhmien väliset terveys- ja hyvinvointierot ovat paikoitellen todella suuria sekä Suomessa että ympäri maailmaa. Tarvitaan paljon aktiivista toimintaa sekä tutkimuksen, kehittämisen, vaikuttamisen että valtavirtaistamisen osa-alueilla, jotta näitä terveys- ja hyvinvointieroja saadaan kavennettua.

Myös MONET-ryhmän lyhyt historia on osoittanut, että maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden ilmiöiden tarkastelulle on kysyntää runsaasti ja kasvavassa määrin. THL on onnistunut kasvavassa määrin tuomaan ja vakiinnuttamaan sekä maahanmuuttoa ja kulttuurista moninaisuutta koskevaan tutkimus-, kehittämis- ja vaikuttamiskeskusteluun terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmia, että terveys- ja hyvinvointikeskusteluun maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden näkökulmia. Ilmiöiden yhteisen leikkauspinnan hahmottaminen on keskeistä yhdenvertaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta.

THL:n uudessa strategiassa laitoksen päätavoitteeksi on määrittynyt ”jotta me kaikki voisimme hyvin”. Strategiassa laitosta kuvataan vastuullisesti rohkeana, yhdenvertaisuuden suunnannäyttäjänä sekä inhimillisenä vuorovaikuttajana, ja visiossa THL nähdään maailman vaikuttavimpana terveys- ja hyvinvointialan tutkimuslaitoksena, joka rakentaa työllään yhdenvertaista ja kestävää yhteiskuntaa sekä pitää huolta heikommissa asemassa olevista. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi ja strategian mukaisten ominaisuuksien ja vision toteuttamiseksi on tärkeää, että THL huomioi myös jatkossa ja entistä vahvemmin toiminnassaan Suomen väestön kulttuurisen moninaisuuden ja sen yhtymäkohdat terveyteen ja hyvinvointiin, ja pyrkii aktiivisesti tarjoamaan tietoa, tukea ja ratkaisuja myös tästä näkökulmasta.

MONET-asiantuntijaryhmän toiminta on nyt määräaikaisen kautensa lopussa ottamassa seuraavia askeliaan. Kulunut toimikausi on ollut ennen kaikkea toiminnan synnyttämistä, kehittämistä, juurruttamista ja tunnetuksi tekemistä, jossain määrin myös resurssikapeikossa toiminnan hengissä pitämistä. Seuraavana tavoitteena on mahdollistaa MONET-ryhmän entistä resursoitumpi toiminta pysyvänä osana THL:n toimintaa. Tämä mahdollistaisi toimintaan entistä järjestäytyneempää, suunnitellumpaa ja tavoitteellisempaa otetta, esimerkiksi enemmän ryhmän organisoitumisen ja toimintarakenteiden kehittämistä ja monipuolistamista, toimintasisältöjen ennakkointia ja suunnittelua, kumppaniraatien ja niiden työskentelyn kehittämistä, sekä uuden tiedon viestimistä ja asiakkaiden tavoittamista yhä systemaattisemmin, laajemmin ja monipuolisemmin.

Tulevaisuudessa maahanmuuton ja kulttuurisen moninaisuuden toimintakokonaisuuden olisi järkevää rakentua THL:ssa kuviossa 4 kuvatulla tavalla, jossa toiminnalla olisi riittävän vahva ”kotipesärakenne” koordinoimaan myös horisontaalista organisaation läpi leikkaavaa MONET-ryhmää.

MONET-ryhmä esittää ryhmän muuttamista THL:n vakituiseksi rakenteeksi ja sille pysyvän toimintaresurssin osoittamista (esim. 1htv toiminnan koordinaatioon ja vuotuinen toimintaraha).